

Pamatnostādnes

2020. gada jūlija pamatnostādnes par pārziņa un apstrādātāja jēdzieniem VDAR

Versija 2.0

Pieņemts 2021. gada 7. jūlijā

Translations proofread by EDPB Members.
This language version has not yet been proofread.

Versiju vēsture

Versija 2.0	2021. gada 7. jūlijs	Pamatnostādņu pieņemšana pēc sabiedriskās apspriešanas
Versija 1.0.	2020. gada 2. septembris	Pamatnostādņu pieņemšana sabiedriskai apspriešanai

KOPSAVILKUMS

Pārziņa, kopīga pārziņa un apstrādātāja jēdzieniem ir būtiska nozīme, piemērojot Vispārīgo datu aizsardzības regulu 2016/679 (VDAR), jo tie nosaka, kurš ir atbildīgs par dažādu datu aizsardzības noteikumu ievērošanu un kā datu subjekti var izmantot savas tiesības praksē. Šo jēdzienu precīzai nozīmei un to pareizas interpretācijas kritērijiem jābūt pietiekami skaidriem un konsekventiem visā Eiropas Ekonomikas zonā (EEZ).

Pārziņa, kopīgā pārziņa un apstrādātāja jēdzieni ir *funkcionāli* jēdzieni, jo to mērķis ir sadalīt pienākumus atbilstoši katras personas faktiskajai atbildībai, un tie ir *autonomi* jēdzieni tādā nozīmē, ka jāinterpretē galvenokārt saskaņā ar ES datu aizsardzības tiesību aktiem.

Pārzinis

Principā nav nekādu ierobežojumu attiecībā uz to, kāda veida vienība var uzņemties pārziņa pienākumus, taču praksē parasti tā ir organizācija kā tāda, nevis indivīds kādā organizācijā (piemēram, izpilddirektors, darbinieks vai valdes loceklis), kas darbojas kā pārzinis.

Pārzinis ir struktūra, kas *pieņem lēmumus* par noteiktiem apstrādes pamatelementiem. Pārzināšanu var noteikt ar tiesību aktu vai arī tā var izrietēt no lietas faktisko elementu vai apstākļu analīzes. Atsevišķas apstrādes darbības var uzskatīt par dabiski saistītām ar vienības pienākumiem (darba devējs attiecībā uz darbiniekiem, izdevējs attiecībā uz abonentiem vai apvienība attiecībā uz tās locekļiem). Daudzos gadījumos pārzini var palīdzēt identificēt līguma noteikumi, lai gan tie nav būtiski visās situācijās.

Pārzinis nosaka apstrādes nolūkus un līdzekļus, t. i., apstrādes *kāpēc* un *kā*. Pārzinim jāpieņem lēmums gan par nolūkiem, gan līdzekļiem. Tomēr dažus praktiskākus īstenošanas aspektus (“nebūtiskus līdzekļus”) var atstāt apstrādātāja ziņā. Pārzinim, lai viņu atzītu par pārzini, nav obligāti jābūt faktiskai piekļuvei apstrādājamajiem datiem.

Kopīgi pārzini

Kopīgi pārzini var veidoties, ja apstrādē tiek iesaistīts vairāk nekā viens dalībnieks. VDAR ievieš īpašus noteikumus par kopīgiem pārziniem un nosaka satvaru, kas regulē viņu attiecības. Vispārējais kritērijs kopīgas pārzināšanas pastāvēšanai ir divu vai vairāku vienību kopīga līdzdalība apstrādes darbības nolūku un līdzekļu noteikšanā. Kopīga līdzdalība var izpausties kā *kopīgs lēmums*, ko pieņēmušas divas vai vairākas vienības, vai arī tā var izrietēt no divu vai vairāku vienību *saplūstošiem lēmumiem*, ja šie lēmumi papildina viens otru un ir nepieciešami, lai apstrāde notiktu tādā veidā, ka tiem ir taustāma ietekme uz apstrādes nolūku un līdzekļu noteikšanu. Svarīgs kritērijs ir tāds, lai apstrāde nebūtu iespējama bez abu pušu līdzdalības tādā nozīmē, ka katras puses veiktā apstrāde ir neatdalāma, t. i., tās ir nesaraujami saistītas. Kopīgai līdzdalībai jāparedz nolūku noteikšana, no vienas puses, un līdzekļu noteikšana, no otras puses.

Apstrādātājs

Apstrādātājs ir fiziska vai juridiska persona, publiska iestāde, aģentūra vai cita struktūra, kura pārziņa vārdā apstrādā personas datus. Ir divi pamatnosacījumi, lai kvalificētos par apstrādātāju — tam jābūt atsevišķai vienībai attiecībā pret pārzini un tam jāapstrādā personas dati pārziņa vārdā.

Apstrādātājs nedrīkst apstrādāt datus citādi, kā vien saskaņā ar pārziņa norādījumiem. Pārziņa norādījumi tomēr var atstāt zināmu rīcības brīvību attiecībā uz to, kā vislabāk īstenot pārziņa intereses, ļaujot apstrādātājam izvēlēties vispiemērotākos tehniskos un organizatoriskos līdzekļus. Taču

apstrādātājs pārkāpj VDAR, ja pārsniedz pārziņa norādījumus un sāk noteikt pats savus apstrādes nolūkus un līdzekļus. Tādā gadījumā apstrādātājs attiecībā uz šo apstrādi tiks uzskatīts par pārzini un viņam var piemērot sankcijas par pārziņa norādījumu pārsniegšanu.

Attiecības starp pārzini un apstrādātāju

Pārzinis drīkst izmantot apstrādātājus tikai, sniedzot pietiekamas garantijas, ka tiks veikti atbilstoši tehniskie un organizatoriskie pasākumi, lai apstrāde atbilstu VDAR prasībām. Jāņem vērā tādi elementi kā apstrādātāja eksperta zināšanas (piemēram, tehniskās zināšanas par drošības pasākumiem un datu pārkāpumiem), apstrādātāja uzticamība, apstrādātāja resursi un tas, kā apstrādātājs ievēro apstiprināto rīcības kodeksu vai sertifikācijas mehānismu.

Jebkura personas datu apstrāde, ko veic apstrādātājs, ir jāregulē ar līgumu vai citu juridisku dokumentu, kas ir noslēgts rakstveidā, tostarp elektroniski, un ir saistošs. Pārzinis un apstrādātājs var izvēlēties vest sarunas par savu līgumu, tostarp par visiem obligātajiem elementiem, vai arī pilnībā vai daļēji izmantot standartizētas līguma klauzulas.

VDAR ir uzskaitīti visi elementi, kas jāparedz līgumā par apstrādi. Līgumā par apstrādi tomēr nevajadzētu tikai atkārtot VDAR noteikumus; drīzāk tajā jāiekļauj specifiskāka konkrētā informācija par to, kā tiks izpildītas prasības un kāds drošības līmenis ir nepieciešams to personas datu apstrādei, kas ir līguma par apstrādi priekšmets.

Attiecības starp kopīgajiem pārziņiem

Kopīgie pārziņi pārredzamā veidā nosaka un vienojas par savu attiecīgo atbildību par VDAR noteikto pienākumu izpildi. Nosakot viņu attiecīgos pienākumus, jo īpaši jāņem vērā datu subjektu tiesību izmantošana un pienākumi sniegt informāciju. Papildus tam atbildības sadalei jāattiecas arī uz citiem pārziņa pienākumiem, piemēram, vispārīgo datu aizsardzības principu ievērošanu, juridisko pamatu, drošības pasākumiem, datu pārkāpumu paziņošanas pienākumu, datu aizsardzības ietekmes novērtējumiem, apstrādātāju izmantošanu, pārsūtīšanu uz trešām valstīm un kontaktiem ar datu subjektiem un uzraudzības iestādēm.

Katram kopīgajam pārzinim ir pienākums nodrošināt to, ka apstrādei ir tiesisks pamats un ka dati netiek tālāk apstrādāti tādā veidā, kas nav savienojams ar nolūkiem, kādiem tos sākotnēji apkopoja tas pārzinis, kurš dalījās ar datiem.

VDAR nenosaka juridisko veidu, kā kopīgajiem pārziņiem jāvienojas. Juridiskās noteiktības labad un lai nodrošinātu pārredzamību un pārskatatbildību, Eiropas Datu aizsardzības kolēģija (EDAK) iesaka noslēgt šādu vienošanos saistoša dokumenta veidā, piemēram, kā līgumu vai citu juridiski saistošu dokumentu saskaņā ar ES vai dalībvalsts tiesību aktiem, kas attiecas uz pārziņiem.

Vienošanās pienācīgi regulē kopīgo pārziņu attiecīgos pienākumus un viņu attiecības ar datu subjektiem, un šīs vienošanās būtība ir jādara pieejama datu subjektam.

Neatkarīgi no vienošanās noteikumiem datu subjekti var izmantot savas tiesības attiecībā uz katru kopīgo pārzini un pret viņiem. Uzraudzības iestādēm šīs vienošanās noteikumi nav saistoši ne jautājumā par kādu personu atzīšanu par kopīgiem pārziņiem, ne arī attiecībā uz izraudzīto kontaktpersonu.

SATURA RĀDĪTĀJS

KOPSAVILKUMS	3
IEVADS	7
I DAĻA. JĒDZIENI	8
1 VISPĀRĪGI APSVĒRUMI	8
2 PĀRZIŅA DEFINĪCIJA	9
2.1 Pārziņa definīcija	9
2.1.1 “Fiziska vai juridiska persona, publiska iestāde, aģentūra vai cita struktūra”	9
2.1.2 “Nosaka”	10
2.1.3 “Viens pats vai kopīgi ar citiem”	13
2.1.4 “Nolūki un līdzekļi”	13
2.1.5 “Personas datu apstrāde”	16
3 KOPĪGO PĀRZIŅU DEFINĪCIJA	17
3.1 Kopīgo pārziņu definīcija	17
3.2 Kopīgas pārzināšanas esamība	18
3.2.1 Vispārēji apsvērumi	18
3.2.2 Kopīgas līdzdalības novērtējums	18
3.2.3 Situācijas bez kopīgas pārzināšanas	23
4 APSTRĀDĀTĀJA DEFINĪCIJA	24
5 TREŠĀS PERSONAS/SAŅĒMĒJA DEFINĪCIJA	27
II. DAĻA. IETEKME, KO RADA DAŽĀDU PIENĀKUMU PIEŠĶIRŠANA	29
1 ATTIECĪBAS STARP PĀRZINI UN APSTRĀDĀTĀJU	29
1.1 Apstrādātāja izvēle	29
1.2 Līguma vai cita juridiska dokumenta veids.....	30
1.3 Līguma vai cita juridiska dokumenta saturs	32
1.3.1 <i>Apstrādātājs drīkst apstrādāt datus tikai saskaņā ar pārziņa dokumentētiem norādījumiem (VDAR 28. panta 3. punkta a) apakšpunkts)</i>	34
1.3.2 <i>Apstrādātājam jānodrošina, ka personas, kuras ir pilnvarotas apstrādāt datus, ir apņēmušās ievērot konfidencialitāti vai tām ir noteikts attiecīgs likumisks pienākums ievērot konfidencialitāti (VDAR 28. panta 3. punkta b) apakšpunkts)</i>	35
1.3.3 <i>Apstrādātājam jāīsteno visi pasākumi, kas nepieciešami saskaņā ar 32. pantu (VDAR 28. panta 3. punkta c) apakšpunkts)</i>	35
1.3.4 <i>Apstrādātājam jāievēro 28. panta 2. un 4. punktā minētie nosacījumi, saskaņā ar kuriem tiek piesaistīts cits apstrādātājs (VDAR 28. panta 3. punkta d) apakšpunkts).</i>	36

1.3.5	Apstrādātājam jāpalīdz pārzinim [...] izpildīt savu pienākumu atbildēt uz pieprasījumiem par [...] datu subjekta tiesību īstenošanu (VDAR 28. panta 3. punkta e) apakšpunkts).	36
1.3.6	Apstrādātājam jāpalīdz pārzinim nodrošināt 32. līdz 36. pantā minēto pienākumu izpildi (VDAR 28. panta 3. punkta f) apakšpunkts).	37
1.3.7	Pēc apstrādes pakalpojumu sniegšanas pabeigšanas apstrādātājam pēc pārziņa izvēles jādzēš vai jāatdod visi personas dati pārzinim un jādzēš esošās kopijas (VDAR 28. panta 3. punkta g) apakšpunkts).	38
1.3.8	Apstrādātājam jādara pārzinim pieejama visa informācija, kas nepieciešama, lai apliecinātu, ka tiek pildīti 28. pantā paredzētie pienākumi, un lai ļautu pārzinim vai citam pārziņa pilnvarotam revidentam veikt revīzijas, tostarp pārbaudes, un sniegtu tajās ieguldījumu (VDAR 28. panta 3. punkta h) apakšpunkts).	38
1.4	Norādījumi, kas pārkāpj datu aizsardzības tiesību aktus	39
1.5	Apstrādātājs, kas nosaka apstrādes nolūkus un līdzekļus	39
1.6	Apakšapstrādātāji	40
2	KOPĪGAS PĀRZINĀŠANAS IETEKME	41
2.1	Kopīgo pārziņu atbildības par VDAR uzlikto pienākumu izpildi pārredzama sadalīšana	41
2.2	Pienākumu sadale jāveic, noslēdzot vienošanos	43
2.2.1	Vienošanās veids	43
2.2.2	Pienākumi pret datu subjektiem	44
2.3	Pienākumi pret datu aizsardzības iestādēm	45

Eiropas Datu aizsardzības kolēģija,

ņemot vērā 70. panta 1. punkta e) apakšpunktu Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 27. aprīļa Regulā (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (turpmāk — “VDAR” vai “regula”);

ņemot vērā EEZ līgumu un jo īpaši tā XI pielikumu un 37. protokolu, kas grozīts ar EEZ Apvienotās komitejas 2018. gada 6. jūlija Lēmumu Nr. 154/2018¹;

ņemot vērā Reglamenta 12. un 22. pantu,

tā kā šo pamatnostādņu sagatavošanas darbs ietvēra ieinteresēto personu ieguldījumu vākšanu gan rakstveidā, gan ieinteresēto personu pasākumos, lai identificētu vissteidzamākās problēmas,

IR PIENĒMUSI ŠĪS PAMATNOSTĀDNES.

IEVADS

1. Šī dokumenta mērķis ir sniegt norādījumus par pārziņa un apstrādātāja jēdzieniem, pamatojoties uz VDAR noteikumiem par definīcijām, kas iekļauti 4. pantā, un noteikumiem par pienākumiem, kas iekļauti IV nodaļā. Galvenais mērķis ir izskaidrot šo jēdzienu nozīmi un paskaidrot dažādos pienākumos un atbildības sadalījumu starp minētajiem dalībniekiem.
2. Pārziņa jēdzienam un tā sasaistei ar apstrādātāja jēdzienu ir būtiska nozīme, piemērojot Vispārīgo datu aizsardzības regulu (VDAR), jo tie nosaka, kurš ir atbildīgs par dažādu datu aizsardzības noteikumu ievērošanu un kā datu subjekti var izmantot savas tiesības praksē. VDAR skaidri ievieš pārskatatbildības principu, t. i., ka pārzinis ir atbildīgs un viņam jāspēj pierādīt, ka tiek ievēroti 5. pantā minētie principi, kas attiecas uz personas datu apstrādi. Turklāt VDAR ievieš arī konkrētākus noteikumus par apstrādātāja(-u) izmantošanu un daži no noteikumiem par personas datu apstrādi ir adresēti ne tikai pārziņiem, bet arī apstrādātājiem.
3. Tādēļ ir ārkārtīgi svarīgi, lai šo jēdzienu precīza nozīme un to pareizas izmantošanas kritēriji būtu pietiekami skaidri un tiktu koplietoti visā Eiropas Savienībā un EEZ.
4. 29. panta darba grupa savā Atzinumā 1/2010 (WP169)² izdeva norādījumus par pārziņa/apstrādātāja jēdzieniem, lai sniegtu skaidrojumus un konkrētus piemērus attiecībā uz šiem jēdzieniem. Kopš VDAR stāšanās spēkā ir radušies daudzi jautājumi par to, cik lielā mērā VDAR ir izraisījis izmaiņas pārziņa un apstrādātāja jēdzienos un viņu attiecīgajos pienākumos. Jo īpaši tika uzdoti jautājumi par kopīgas pārzināšanas jēdziena būtību un ietekmi (piemēram, kā noteikts VDAR 26. pantā) un par IV nodaļā noteiktajiem īpašajiem apstrādātāju pienākumiem (piemēram, kā noteikts VDAR 28. pantā). Tādējādi — un tā kā EDAK atzīst, ka šo jēdzienu konkrētai piemērošanai ir nepieciešams plašāks skaidrojums, — EDAK pašlaik uzskata, ka ir jāsniedz detalizētāki un konkrētāki norādījumi, lai nodrošinātu konsekventu un saskaņotu pieeju visā ES un EEZ. Šīs pamatnostādnes aizstāj 29. panta darba grupas iepriekšējo atzinumu par minētajiem jēdzieniem (WP169).

¹ Šajā dokumentā atsauces uz “dalībvalstīm” būtu jāsaprot kā atsauces uz “EEZ dalībvalstīm”.

² 29. panta darba grupas atzinums 1/2010 par jēdzieniem “pārzinis” un “apstrādātājs”, kas pieņemts 2010. gada 16. februārī, 264/10/EN, WP169.

5. Šis pamatnostādnes I daļā apspriež dažādu jēdzienu definīcijas — pārzinis, kopīgie pārziņi, apstrādātājs un trešā persona/saņēmējs. II daļā tiek sniegti papildu norādījumi par ietekmi, kas saistīta ar dažādiem pārziņa, kopīgo pārziņu un apstrādātāja pienākumiem.

I DAĻA. JĒDZIENI

1 VISPĀRĪGI APSVĒRUMI

6. VDAR 5. panta 2. punktā ir skaidri ieviests pārskatatbildības princips, kas nozīmē, ka —
- pārzinis ir *atbildīgs par atbilstību* VDAR 5. panta 1. punktā noteiktajiem principiem; un ka
 - pārzinim jāspēj *parādīt atbilstību* VDAR 5. panta 1. punktā noteiktajiem principiem.
- Šis princips ir aprakstīts 29. panta darba grupas atzinumā³, un šeit tas netiks detalizēti apspriests.
7. Pārskatatbildības princips tika iekļauts VDAR un padarīts par galveno principu, lai uzsvērtu, ka datu pārziņiem ir jāveic atbilstoši un efektīvi pasākumi un jāspēj parādīt atbilstību.⁴
8. Pārskatatbildības princips ir plašāk raksturots 24. pantā, kurā noteikts, ka pārzinis īsteno atbilstošus tehniskus un organizatoriskus pasākumus, lai nodrošinātu un spētu uzskatāmi **parādīt**, ka apstrāde notiek saskaņā ar VDAR. Ja nepieciešams, minētos pasākumus pārskata un atjaunina. Pārskatatbildības princips ir minēts arī 28. pantā, kas nosaka pārziņa pienākumus, iesaistot apstrādātāju.
9. Pārskatatbildības princips ir tieši attiecināms uz pārziņi. Tomēr daži no konkrētākiem noteikumiem ir adresēti gan pārziņiem, gan apstrādātājiem, piemēram, 58. panta noteikumi par uzraudzības iestāžu pilnvarām. Gan pārziņiem, gan apstrādātājiem var uzlikt naudassodu, ja netiek izpildīti VDAR pienākumi, kas attiecas uz viņiem, un viņi abi ir tieši atbildīgi uzraudzības iestādēm par to, lai izpildītu pienākumus saglabāt un pēc pieprasījuma iesniegt atbilstošu dokumentāciju, sadarboties izmeklēšanas gadījumā un izpildīt administratīvos rīkojumus. Vienlaikus jāatgādina, ka apstrādātājiem vienmēr jāpilda pārziņa norādījumi un jārīkojas tikai saskaņā ar tiem.
10. Tādēļ pārskatatbildības princips kopā ar citiem, konkrētākiem noteikumiem par to, kā ievērot VDAR prasības, un atbildības sadalījumu izraisa nepieciešamību definēt dažādos pienākumus, ja personas datu apstrādes darbībā tiek iesaistīti vairāki dalībnieki.
11. Vispārīgs novērojums attiecībā uz pārziņa un apstrādātāja jēdzieniem VDAR ir tāds, ka tie nav mainījušies, salīdzinot ar Direktīvu 95/46/EK, un ka kopumā dažādu pienākumu sadalīšanas kritēriji paliek nemainīgi.
12. Pārziņa un apstrādātāja jēdzieni ir *funkcionāli* jēdzieni — to mērķis ir sadalīt pienākumus saskaņā ar personu faktisko atbildību⁵. Tas nozīmē, ka dalībnieka juridiskais statuss vai nu kā “pārzinim”, vai kā “apstrādātājam” principā ir jānosaka, ņemot vērā viņa faktiskās darbības konkrētajā situācijā, nevis formāli nosakot, ka dalībnieks ir “pārzinis” vai “apstrādātājs” (piemēram, līgumā)⁶. Tas nozīmē, ka

³ 29. panta darba grupas Atzinums 3/2010 par pārskatatbildības principu, kas pieņemts 2010. gada 13. jūlijā, 00062/10/EN, WP173.

⁴ VDAR 74. apsvēruma.

⁵ 29. panta darba grupas Atzinums 1/2010, WP169, 9. lpp.

⁶ Skatīt arī ģenerālvokāta *Mengozzi* atzinumu lietā *Jehovas liecinieki*, C-25/17, ECLI:EU:C:2018:57, 68. punkts (“Attiecībā uz “personas datu apstrādātāja” Direktīvas 95/46 nozīmē noteikšanu es [...] sliecos uzskatīt, ka

atbildības sadalei parasti jābūt atkarīgai no lietas faktisko elementu vai apstākļu analīzes un pati par sevi tā nav apspriežama.

13. Pārziņa un apstrādātāja jēdzieni ir arī *autonomi* jēdzieni tādā nozīmē, ka, lai gan ārējie juridiskie avoti var palīdzēt noteikt, kurš ir pārzinis, tas galvenokārt jāinterpretē saskaņā ar ES datu aizsardzības tiesību aktiem. Pārziņa jēdzienu nedrīkst ietekmēt citi jēdzieni, ar kuriem tas dažkārt saskaras vai pārklājas citās tiesību jomās, piemēram, kā intelektuālā īpašuma tiesību vai konkurences tiesību radītājs vai tiesību turētājs.
14. Tā kā pārziņa pienākumu piešķiršanā galvenais mērķis ir nodrošināt pārskatatbildību un efektīvu un visaptverošu personas datu aizsardzību, jēdziens “pārzinis” jāinterpretē pietiekami plaši, dodot priekšroku pēc iespējas efektīvākai un pilnīgākai datu subjektu aizsardzībai⁷, lai nodrošinātu ES datu aizsardzības tiesību aktu pilnīgu iedarbību, izvairītos no nepilnībām un novērstu šo noteikumu iespējamo apiešanu, vienlaikus nemazinot apstrādātāja atbildību.

2 PĀRZIŅA DEFINĪCIJA

2.1 Pārziņa definīcija

15. Pārzinis VDAR 4. panta 7. punktā ir definēts šādi:

“fiziska vai juridiska persona, publiska iestāde, aģentūra vai cita struktūra, kas viena pati vai kopīgi ar citām nosaka personas datu apstrādes nolūkus un līdzekļus; ja šādas apstrādes nolūkus un līdzekļus nosaka ar Savienības vai dalībvalsts tiesību aktiem, pārzini vai tā iecelšanas konkrētos kritērijus var paredzēt Savienības vai dalībvalsts tiesību aktos”.

16. Pārziņa definīcija satur piecus pamatelementus, kas šajās pamatnostādņēs tiks analizēti atsevišķi. Minētie ziņojumi ir šādi:
 - “fiziska vai juridiska persona, publiska iestāde, aģentūra vai cita struktūra”;
 - “nosaka”;
 - “viens pati vai kopīgi ar citām”;
 - “nolūki un līdzekļi”;
 - “personas datu apstrāde”.

2.1.1 “Fiziska vai juridiska persona, publiska iestāde, aģentūra vai cita struktūra”

17. Pirmais pamatelements attiecas uz tās vienības veidu, kura var būt pārzinis. Saskaņā ar VDAR pārzinis var būt *“fiziska vai juridiska persona, publiska iestāde, aģentūra vai cita struktūra”*. Tas nozīmē, ka principā nav nekādu ierobežojumu attiecībā uz tās vienības veidu, kura var uzņemties pārziņa

pārmērīgs formālisms [autu viegli apiet Direktīvas 95/46 normas un ka tādējādi [..] ir jābalstās drīzāk uz faktiskū, nevis formālu analīzi [..].”

⁷ ES Tiesa, lieta C-131/12, Google Spain SL un Google Inc./ Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) un Mario Costeja González, 2014. gada 13. maija spriedums, 34. punkts; ES Tiesa, lieta C-210/16, Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein, 2018. gada 5. jūnija spriedums, 28. punkts; ES Tiesa, lieta C-40/17, Fashion ID GmbH & Co.KG/ Verbraucherzentrale NRW eV, 2019. gada 29. jūlija spriedums, 66. punkts.

pienākumus. Tā var būt organizācija, bet tā var būt arī fiziska persona vai fizisku personu grupa⁸. Tomēr praksē kā pārzinis VDAR nozīmē parasti darbojas organizācija kā tāda, nevis kāda atsevišķa persona šajā organizācijā (piemēram, izpilddirektors, darbinieks vai valdes loceklis). Attiecībā uz datu apstrādi uzņēmumu grupas ietvaros īpaša uzmanība jāpievērš jautājumam, vai uzņēmums var darboties kā pārzinis vai apstrādātājs, piemēram, apstrādājot datus mātesuzņēmuma vārdā.

18. Dažkārt uzņēmumi un valsts iestādes ieceļ konkrētu personu, kas atbild par apstrādes darbības īstenošanu. Pat ja tiek iecelta konkrēta fiziska persona, kas nodrošina datu aizsardzības noteikumu ievērošanu, šī persona nebūs pārzinis, bet rīkosies tādas juridiskas personas (uzņēmuma vai publiskas struktūras) vārdā, kas galu galā būs atbildīga par noteikumu pārkāpumu kā pārzinis. Tāpat arī gadījumos, kad kādai organizācijas nodaļai vai vienībai ir operatīva atbildība par noteiktas apstrādes darbības atbilstības nodrošināšanu, tas nenozīmē, ka šī nodaļa vai vienība (nevis organizācija kopumā) kļūst par pārzini.

Piemērs.

Uzņēmuma ABC mārketinga nodaļa uzsāk reklāmas kampaņu, lai reklamētu ABC produktus. Mārketinga nodaļa lemj par kampaņas veidu, izmantojamiem līdzekļiem (e-pasts, sociālie mediji u. c.), par to, kurus klientus uzrunāt un kādus datus izmantot, lai kampaņa būtu pēc iespējas sekmīgāka. Pat ja šī mārketinga nodaļa rīkojas lielā mērā neatkarīgi, par pārzini principā tiks uzskatīts uzņēmums ABC, jo reklāmas kampaņu uzsāk uzņēmums un tā notiek šā uzņēmuma darījumdarbības ietvaros un atbilstīgi tā nolūkiem.

19. Principā var uzskatīt, ka jebkura darbinieku veikta personas datu apstrāde, kas notiek organizācijas darbības ietvaros, notiek šīs organizācijas pārziņā⁹. Tomēr izņēmuma gadījumos var gadīties, ka darbinieks nolemj izmantot personas datus pats saviem nolūkiem, tādējādi nelikumīgi pārsniedzot viņam piešķirtās pilnvaras (piemēram, lai izveidotu pats savu uzņēmumu vai tamlīdzīgi). Tādēļ organizācijas kā pārziņa pienākums ir pārliecināties, ka ir veikti atbilstoši tehniskie un organizatoriskie pasākumi, tostarp, piemēram, darbinieku apmācība un informēšana, lai nodrošinātu atbilstību VDAR¹⁰.

2.1.2 “Nosaka”

20. Pārziņa jēdziena otrais pamatelements norāda uz pārziņa *ietekmi* uz apstrādi, *izmantojot viņa lēmumu pieņemšanas pilnvaras*. Pārzinis ir struktūra, kas *pieņem lēmumus* par noteiktiem apstrādes pamatelementiem. Pārziņāšanu var noteikt ar tiesību aktu, vai arī tā var izrietēt no lietas faktisko elementu vai apstākļu analīzes. Jāizvērtē attiecīgās konkrētās apstrādes darbības un jāizprot, kas tās nosaka, vispirms izskatot šādus jautājumus: “*kādēļ notiek šī apstrāde?*” un “*kurš nolēma, ka apstrādei jānotiek šajā konkrētajā nolūkā?*”.

Apstākļi, kas izraisa pārziņāšanu

21. Atzīstot, ka pārziņa jēdziens ir funkcionāls jēdziens, jāsaprot, ka tā pamatā ir **faktiska, nevis formāla analīze**. Lai atvieglotu analīzi, procesa virzīšanai un vienkāršošanai var izmantot noteiktus pamatprincipus un praktiskus pieņēmumus. Lielākajā daļā gadījumu “noteicošo struktūru” var viegli un

⁸ Piemēram, spriedumā lietā *Jehovas liecinieki*, C-25/17, ECLI:EU:C:2018:551, 75. punkts, ES Tiesa atzina, ka Jehovas liecinieku reliģiskā kopiena ir darbojusies kā pārzinis kopā ar atsevišķiem tās locekļiem. Spriedums lietā *Jehovas liecinieki*, C-25/17, ECLI:EU:C:2018:551, 75. punkts.

⁹ Darbinieki, kuriem ir piekļuve personas datiem organizācijā, parasti netiek uzskatīti par “pārziņiem” vai “apstrādātājiem”, bet gan par “personām, kas darbojas pārziņa vai apstrādātāja pakļautībā” VDAR 29. panta nozīmē.

¹⁰ VDAR 24. panta 1. punkts.

skaidri identificēt, atsaucoties uz noteiktiem juridiskiem un/vai faktiskiem apstākļiem, no kuriem parasti var izsecināt "ietekmi", ja vien citi elementi neliecina par pretējo. Var izdalīt divas situāciju kategorijas: 1) pārzināšana izriet no *tiesību normām*; un 2) pārzināšana izriet no *faktiskās ietekmes*.

1) Pārzināšana, kas izriet no tiesību normām

22. Ir gadījumi, kad pārzināšanu var izsecināt no skaidras juridiskās kompetences, piemēram, ja pārzinis vai tā iecelšanas konkrētie kritēriji ir noteikti valsts vai Savienības tiesību aktos. Patiesi, 4. panta 7. punktā ir teikts: "*ja šādas apstrādes nolūkus un līdzekļus nosaka ar Savienības vai dalībvalsts tiesību aktiem, pārzini vai tā iecelšanas konkrētos kritērijus var paredzēt Savienības vai dalībvalsts tiesību aktos.*" Kaut arī 4. panta 7. punktā "pārzinis" ir minēts tikai vienskaitlī, EDAK uzskata, ka Savienības vai dalībvalsts tiesību akti var paredzēt arī iespēju iecelt vairāk nekā vienu pārzini, pat kā kopīgus pārziņus.
23. Ja pārzinis ir īpaši norādīts tiesību aktā, tas ir noteicošais faktors, nosakot, kas darbojas kā pārzinis. Tiek pieņemts, ka likumdevējs par pārzini ir izraudzījies vienību ar reālām spējām veikt pārzināšanu. Dažās valstīs tiesību akti paredz, ka publiskās iestādes ir atbildīgas par personas datu apstrādi saistībā ar to pienākumiem.
24. Tomēr biežāk tiesību akti nevis tiešā veidā iecel pārzini vai nosaka tā iecelšanas kritērijus, bet gan paredz kādam uzdevumu vai uzliek par pienākumu vākt un apstrādāt noteiktus datus. Šādos gadījumos apstrādes nolūku bieži vien nosaka tiesību akts. Pārzinis parasti ir tas, kurš tiesību aktā ir izraudzīts šī nolūka, šī publiskā uzdevuma izpildei. Piemēram, tas attiecas uz gadījumu, kad vienība, kurai uzticēti noteikti publiskie uzdevumi (piemēram, sociālā drošība), ko nevar izpildīt, neapkopojot vismaz dažus personas datus, izveido datubāzi vai reģistru, lai izpildītu minētos publiskos uzdevumus. Tādā gadījumā tiesību aktā, kaut arī netieši, ir noteikts, kurš ir pārzinis. Vispārīgāk, tiesību akts var uzlikt arī pienākumu publiskām vai privātām vienībām saglabāt vai sniegt noteiktus datus. Tad šīs vienības parasti uzskata par pārziņiem attiecībā uz apstrādi, kas nepieciešama minētā pienākuma izpildei.

Piemērs — Legal provisions

Tiesību akti valstī A paredz pašvaldībām pienākumu nodrošināt sociālās labklājības pabalstus, piemēram, ikmēneša maksājumus iedzīvotājiem, atkarībā no viņu finansiālā stāvokļa. Lai veiktu šos maksājumus, pašvaldības iestādei ir jāapkopo un jāapstrādā dati par pretendentu finansiālajiem apstākļiem. Kaut arī tiesību aktā nav skaidri pateikts, ka pašvaldības iestādes ir šādas apstrādes pārziņi, tas netieši izriet no tiesību normām.

2) Pārzināšana, kas izriet no faktiskās ietekmes

25. Ja pārzināšana neizriet no tiesību normām, personas atzīšana par pārzini ir jāveic, pamatojoties uz faktisko apstākļu novērtējumu saistībā ar apstrādi. Ir jāņem vērā visi attiecīgie faktiskie apstākļi, lai izdarītu secinājumu par to, vai kādai konkrētai vienībai ir noteicošā ietekme uz attiecīgo personas datu apstrādi.
26. Nepieciešamība pēc faktiskās situācijas novērtējuma nozīmē arī to, ka pārziņa pienākumi izriet nevis no tās vienības veida, kura apstrādā datus, bet gan no šīs vienības konkrētajām darbībām konkrētajā situācijā. Citiem vārdiem sakot, viena un tā pati vienība var darboties vienlaikus gan kā pārzinis attiecībā uz noteiktām apstrādes darbībām, gan kā apstrādātājs attiecībā uz citām, un pārziņa vai apstrādātāja statuss ir jāvērtē attiecībā uz katru konkrēto datu apstrādes darbību.
27. Praksē noteiktas apstrādes darbības var uzskatīt par dabiski saistītām ar vienības atbildības jomu vai darbībām, un saistībā ar datu aizsardzību rezultātā tas ietver arī pienākumus. Tas var būt saistīts ar

vispārīgākām tiesību normām vai ar iedibinātu juridisko praksi dažādās jomās (civiltiesībās, komerciesībās, darba tiesībās utt.). Šādā gadījumā esošie tradicionālie pienākumi un profesionālā pieredze, kas parasti nozīmē noteiktu atbildību, palīdzēs identificēt pārzini, piemēram, darba devēju saistībā ar viņa darbinieku personas datu apstrādi, izdevēju, kas apstrādā savu abonētu personas datus, vai apvienību, kas apstrādā savu dalībnieku vai līdzstrādnieku personas datus. Ja vienība iesaistās personas datu apstrādē, mijiedarbojoties ar saviem darbiniekiem, klientiem vai locekļiem, parasti tā nosaka arī šīs apstrādes nolūku un līdzekļus, un tādēļ tā darbojas kā pārzinis VDAR nozīmē.

Piemērs — advokātu biroji

Uzņēmums ABC nolīgst advokātu biroju, kas to pārstāv strīdā. Lai veiktu šo uzdevumu, advokātu birojam ir jāapstrādā personas dati, kas saistīti ar lietu. Personas datu apstrādes iemesli ir advokātu biroja pilnvaras pārstāvēt klientu tiesā. Tomēr šīs pilnvaras nav īpaši paredzētas personas datu apstrādei. Advokātu birojs darbojas ar augstu neatkarības pakāpi, piemēram, izlemjot, kādu informāciju izmantot un kā to izmantot, un klienta uzņēmums nesniedz norādījumus par personas datu apstrādi. Tādējādi apstrāde, ko advokātu birojs veic, lai izpildītu uzņēmuma juridiskā pārstāvja pienākumus, ir saistīta ar minētā advokātu biroja funkcionālo atbildību, tādēļ tas jāuzskata par šīs apstrādes pārzini.

Piemērs — telesakaru operatori¹¹

Lai sniegtu elektronisko sakaru pakalpojumus, piemēram, elektroniskā pasta pakalpojumu, jāveic arī personas datu apstrāde. Šādu pakalpojumu sniedzēju parasti uzskata par pārzini attiecībā uz to personas datu apstrādi, kas nepieciešami pakalpojuma sniegšanai kā tādai (piemēram, informācijas plūsmas un norēķinu dati). Ja pakalpojumu sniedzēja vienīgais nolūks un uzdevums ir nodrošināt e-pasta ziņojumu pārsūtīšanu, pakalpojumu sniedzējs netiek uzskatīts par pārzini attiecībā uz personas datiem, kas ietverti pašā ziņojumā. Par pārzini attiecībā uz visiem personas datiem, kas iekļauti ziņojumā, parasti tiek uzskatīta persona, kura šo ziņojumu radījusi, nevis pakalpojumu sniedzējs, kas piedāvā pārsūtīšanas pakalpojumu.

28. Daudzos gadījumos dažādu iesaistīto personu noslēgtā līguma noteikumu novērtēšana var atvieglot noteikšanu, kura persona (vai personas) darbojas kā pārzinis. Pat ja līgumā nekas nav teikts par to, kurš ir pārzinis, tajā var būt pietiekami daudz elementu, lai varētu izsecināt, kurš veic lēmuma pieņemšanu attiecībā uz apstrādes nolūkiem un līdzekļiem. Var būt arī tā, ka līgumā ir nepārprotama norāde par pārziņa identitāti. Ja nav pamata apšaubīt, ka līgums precīzi atbilst realitātei, nav nekas iebilstams pret līguma noteikumu ievērošanu. Tomēr līguma noteikumi nav izšķiroši visos apstākļos, jo tad puses vienkārši varētu sadalīt atbildību pēc saviem ieskatiem. Nav iespējams kļūt par pārzini vai izvairīties no pārziņa pienākumiem, vienkārši sagatavojot līgumu noteiktā veidā, ja faktiskie apstākļi norāda ko citu.
29. Ja kāda no pusēm faktiski izlemj, kādēļ un kādā veidā tiks apstrādāti personas dati, šī puse būs pārzinis, pat ja līgumā būs teikts, ka tā ir apstrādātājs. Tāpat, tikai tādēļ vien, ka komercīgumā tiek lietots termins “apakšuzņēmējs”, vienība netiks uzskatīta par apstrādātāju datu aizsardzības tiesību ziņā¹².
30. Saskaņā ar faktisko pieeju vārds “nosaka” nozīmē to, ka vienība, kas faktiski izšķiroši ietekmē apstrādes nolūkus un līdzekļus, ir pārzinis. Parasti vienošanās ar apstrādātāju nosaka, kura ir noteicēja puse

¹¹ EDAK uzskata, ka šis piemērs, kas iepriekš bija iekļauts Direktīvas 95/46/EK 47. apsvērumā, ir piemērots arī attiecībā uz VDAR.

¹² Skatīt, piemēram, 29. panta datu aizsardzības darba grupas Atzinumu 10/2006 par personas datu apstrādi, ko veic Vispasaules starpbanku finanšu telesakaru sabiedrība (SWIFT), 2006. gada 22. novembris, WP128, 11. lpp.

(pārzinis) un kura ir izpildītāja puse (apstrādātājs). Pat ja apstrādātājs piedāvā pakalpojumu, kas ir iepriekš definēts noteiktā veidā, pārzinim ir jāiesniedz detalizēts pakalpojuma apraksts un viņam ir jāpieņem galīgais lēmums, ar ko aktīvi apstiprina apstrādes veidu un, ja nepieciešams, pieprasa izmaiņas. Turklāt apstrādātājs nedrīkst vēlāk izmainīt apstrādes būtiskos elementus bez pārziņa apstiprinājuma.

Piemērs — standartizēts mākoņkrātuves pakalpojums

Liels mākoņkrātuves pakalpojumu sniedzējs piedāvā saviem klientiem iespēju uzglabāt lielu daudzumu personas datu. Šis pakalpojums ir pilnībā standartizēts, un klientiem ir maz vai nav nekādu iespēju to pielāgot. Līguma noteikumus ir vienpusēji noteicis un sagatavojis mākoņpakalpojumu sniedzējs, un klientiem pakalpojumus sniedz pēc principa “ņem vai ej prom”. Uzņēmums X nolemj izmantot mākoņpakalpojumu sniedzēju, lai saglabātu personas datus par klientiem. Uzņēmums X joprojām būs uzskatāms par pārzini, ņemot vērā to, ka ir pieņēmis lēmumu izmantot šo konkrēto mākoņpakalpojumu sniedzēju, lai tas apstrādā personas datus viņa vajadzībām. Tā kā mākoņpakalpojumu sniedzējs neapstrādā personas datus saviem nolūkiem un uzglabā datus tikai savu klientu vārdā un saskaņā ar to norādījumiem, pakalpojumu sniedzējs būs uzskatāms par apstrādātāju.

2.1.3 “Viens pats vai kopīgi ar citiem”

31. 4. panta 7. punktā ir atzīts, ka apstrādes “nolūkus un līdzekļus” var noteikt vairāk nekā tikai viens dalībnieks. Tajā norādīts, ka pārzinis ir dalībnieks, kurš “viens pats vai kopīgi ar citiem” nosaka apstrādes nolūkus un līdzekļus. Tas nozīmē, ka vairākas atšķirīgas vienības var darboties kā pārziņi vienai un tai pašai apstrādei, un tādā gadījumā uz katru no tām attiecas piemērojami datu aizsardzības noteikumi. Attiecīgi organizācija joprojām var būt pārzinis, pat ja tā nepieņem visus lēmumus par nolūkiem un līdzekļiem. Kritēriji kopīgai pārzināšanai un pakāpe, kādā divi vai vairāki dalībnieki kopīgi īsteno šo pārzināšanu, var būt dažāda, kā paskaidrots tālāk¹³.

2.1.4 “Nolūki un līdzekļi”

32. Pārziņa definīcijas ceturtais pamatelements attiecas uz pārziņa ietekmes priekšmetu, proti, uz apstrādes “nolūkiem un līdzekļiem”. Tas pārstāv pārziņa jēdziena substantīvo daļu — kas personai jānosaka, lai tā kvalificētos kā pārzinis.
33. Vārdnīcas definē “nolūku” kā “paredzamo rezultātu, kas ir vēlams vai kas virza jūsu plānotās darbības”, un “līdzekļus” kā veidu, “kā tiek iegūts rezultāts vai sasniegts mērķis”.
34. VDAR nosaka, ka dati ir jāapkopo noteiktiem, skaidriem un likumīgiem nolūkiem un nav tālāk jāapstrādā tādā veidā, kas nav saderīgs ar šiem nolūkiem. Tādēļ noteikt apstrādes “nolūkus” un “līdzekļus” to sasniegšanai ir īpaši svarīgi.
35. Nolūku un līdzekļu noteikšana nozīmē attiecīgi izlemt par apstrādes “kādēļ” un “kā”¹⁴ — ņemot vērā konkrēto apstrādes darbību, pārzinis ir dalībnieks, kurš nosaka, *kādēļ* apstrāde notiek (t. i., “kādā nolūkā” vai “kādam mērķim”) un *kā* šis mērķis tiek sasniegts (t. i., kādus līdzekļus izmanto mērķa sasniegšanai). Tādējādi fiziska vai juridiska persona, kurai ir šāda ietekme uz personas datu apstrādi, piedalās minētās apstrādes nolūku un līdzekļu noteikšanā saskaņā ar definīciju VDAR 4. panta 7. punktā¹⁵.

¹³ Skatīt I daļas 3. iedaļu (“Kopīgo pārziņu definīcija”).

¹⁴ Skatīt arī ģenerālvokāta *Bot* atzinumu lietā *Wirtschaftsakademie*, C-210/16, ECLI:EU:C:2017:796, 46. punkts.

¹⁵ Spriedums lietā *Jehovas liecinieki*, C-25/17, ECLI:EU:C:2018:551, 68. punkts.

36. Pārzinim jāpieņem lēmums gan par apstrādes nolūku, gan līdzekļiem, kā aprakstīts tālāk. Līdz ar to pārzinis nevar aprobežoties tikai ar nolūka noteikšanu. Viņam jāpieņem arī lēmumi par apstrādes līdzekļiem. Un otrādi, persona, kas darbojas kā apstrādātājs, nekad nevar noteikt apstrādes nolūku.
37. Praksē, ja pārzinis iesaista apstrādātāju apstrādē viņa vārdā, tas bieži vien nozīmē, ka apstrādātājam jāspēj pašam pieņemt noteiktus lēmumus par to, kā veikt apstrādi. EDAK atzīst, ka ir iespējama zināma rīcības brīvība, lai arī apstrādātājs varētu pieņemt dažus lēmumus attiecībā uz apstrādi. Šajā jautājumā ir jāsniedz norādījumi par to, kādam **ietekmes līmenim** uz “kādēļ” un “kā” ir jābūt, lai vienība kvalificētos kā pārzinis, un cik lielā mērā apstrādātājs drīkst pieņemt lēmumus patstāvīgi.
38. Ja kāda viena vienība skaidri nosaka nolūkus un līdzekļus, uzticot citai vienībai apstrādes darbības, kas paredz detalizētu tās norādījumu izpildi, situācija ir ļoti vienkārša un nav nekādu šaubu, ka otrā vienība jāuzskata par apstrādātāju, turpretī pirmā vienība ir pārzinis.

Būtiski un nebūtiski līdzekļi

39. Jautājums ir par to, kur novilkt robežšķirtni starp lēmumiem, kas rezervēti pārzinim, un lēmumiem, kurus var atstāt apstrādātāja ziņā. Lēmumus par apstrādes nolūku nepārprotami vienmēr pieņem pārzinis.
40. Attiecībā uz līdzekļu noteikšanu var izšķirt būtiskos un nebūtiskos līdzekļus. “Būtiskie līdzekļi” tradicionāli un pēc būtības tiek rezervēti pārzinim. Nebūtiskos līdzekļus var noteikt arī apstrādātājs, taču būtiskie līdzekļi jānosaka pārzinim. “Būtiskie līdzekļi” ir līdzekļi, kas ir cieši saistīti ar apstrādes nolūku un apjomu, piemēram, apstrādājamo personas datu veids (“kādi dati tiks apstrādāti?”), apstrādes ilgums (“cik ilgi tie tiks apstrādāti?”), saņēmēju kategorijas (“kam būs piekļuve tiem?”) un datu subjektu kategorijas (“kuru subjektu personas dati tiek apstrādāti?”). Būtiskie līdzekļi, tāpat kā apstrādes nolūks, ir cieši saistīti arī ar jautājumu par to, vai apstrāde ir likumīga, nepieciešama un samērīga. “Nebūtiskie līdzekļi” attiecas uz praktiskākiem īstenošanas aspektiem, piemēram, uz konkrēta aparatūras vai programmatūras veida izvēli vai detalizētiem drošības pasākumiem, kurus var atstāt apstrādātāja ziņā.

Piemērs — darba algu administrēšana

Darba devējs A nolīgst citu uzņēmumu, lai tas administrētu darba algu izmaksāšanu viņa darbiniekiem. Darba devējs A sniedz skaidras norādes par to, kam izmaksāt algas, kādas summas, līdz kuram datumam, no kuras bankas, cik ilgi jāsauglabā dati, kādi dati jāizpauž nodokļu iestādei utt. Šajā gadījumā datu apstrāde tiek veikta, lai īstenotu uzņēmuma A nolūku izmaksāt algas saviem darbiniekiem, un algas administrators nedrīkst izmantot šos datus pats saviem nolūkiem. Veids, kādā algas administratoram jāveic apstrāde, būtībā ir skaidri un stingri noteikts. Neraugoties uz to, algas administrators var pieņemt lēmumus par dažiem detalizētiem jautājumiem saistībā ar apstrādi, piemēram, par to, kādu programmatūru izmantot, kam piešķirt piekļuvi viņa organizācijas ietvaros utt. Tas nemaina viņa kā apstrādātāja pienākumus, kamēr šis administrators nepārkāpj vai nepārsniedz uzņēmuma A sniegtās norādes.

Piemērs — bankas maksājumi

Pildot darba devēja A norādījumus, darba algas administrācija nosūta informāciju bankai B, lai tā varētu veikt faktiskās izmaksas darba devēja A darbiniekiem. Šī darbība ietver personas datu apstrādi bankā B, un tā veic šo apstrādi banku darbības veikšanas nolūkā. Šīs darbības ietvaros banka neatkarīgi no darba devēja A izlemj, kuri dati ir jāapstrādā, lai sniegtu pakalpojumu, cik ilgi minētie dati jāsauglabā utt. Darba devējs A nekādi nevar ietekmēt bankas B veiktās datu apstrādes nolūku un līdzekļus. Tādēļ banka

B jāuzskata par šīs apstrādes pārzini, un personas datu pārsūtīšana no algas administrācijas jāuzskata par informācijas izpaušanu starp diviem pārziniem, no darba devēja A uz banku B.

Piemērs — grāmatveži

Darba devējs A nolīgst arī grāmatvedības uzņēmumu C, lai tas veiktu grāmatvedības revīzijas, un tādēļ pārsūta datus par finanšu darījumiem (tostarp personas datus) uzņēmumam C. Grāmatvedības uzņēmums C apstrādā šos datus bez detalizētām darba devēja A norādēm. Grāmatvedības uzņēmums C pats izlemj saskaņā ar tiesību normām, kas reglamentē C veikto revīzijas darbību uzdevumus, ka savāktie dati tiks apstrādāti tikai A revīzijas nolūkā, un tas nosaka, kādi dati ir vajadzīgi, kuras personu kategorijas jāreģistrē, cik ilgi dati jā saglabā un kādi tehniskie līdzekļi jāizmanto. Šādos apstākļos grāmatvedības uzņēmums C jāuzskata par patstāvīgu pārzini, kas sniedz revīzijas pakalpojumus A. Tomēr šis vērtējums var būt arī atšķirīgs atkarībā no A sniegto norādījumu līmeņa. Situācijā, kad tiesību akti neparedz īpašus pienākumus grāmatvedības uzņēmumam un klienta uzņēmums sniedz ļoti detalizētas norādes par apstrādi, šis grāmatvedības uzņēmums patiešām darbojas kā apstrādātājs. Var izšķirt situāciju, kurā saskaņā ar tiesību aktiem, kas reglamentē šo profesiju, apstrāde tiek veikta grāmatvedības uzņēmuma pamatdarbības ietvaros, un situāciju, kurā apstrāde tiek vairāk ierobežota un ir papildu uzdevums, kuru veic klienta uzņēmuma darbības ietvaros.

Piemērs — mitināšanas pakalpojumi

Darba devējs A nolīgst mitināšanas pakalpojumu sniedzēju H, lai uzglabātu šifrētus datus H serveros. Mitināšanas pakalpojumu sniedzējs H nenosaka, vai tā mitinātie dati ir personas dati, kā arī neapstrādā datus citādi, kā tikai tos uzglabājot savos serveros. Tā kā uzglabāšana ir viens no personas datu apstrādes darbības piemēriem, mitināšanas pakalpojumu sniedzējs H apstrādā personas datus darba devēja A vārdā un tādēļ ir apstrādātājs. Darba devējam A jāsniedz H nepieciešamās norādes un jānoslēdz ar to datu apstrādes līgums saskaņā ar 28. pantu, kas prasa, lai H veic tehniskus un organizatoriskus drošības pasākumus. H ir jāpalīdz A nodrošināt nepieciešamo drošības pasākumu veikšanu un jāziņo tam par jebkuru personas datu aizsardzības pārkāpumu.

41. Kaut arī lēmumus par nebūtiskiem līdzekļiem var atstāt apstrādātāja ziņā, pārzinim tomēr ir jāparedz noteikti elementi līgumā ar apstrādātāju, piemēram, attiecībā uz drošības prasībām — norādījums veikt visus pasākumus, kas nepieciešami saskaņā ar VDAR 32. pantu. Līgumā arī jānosaka, ka apstrādātājs palīdz pārzinim nodrošināt atbilstību, piemēram, 32. pantam. Jebkurā gadījumā pārzinis saglabā atbildību par piemērotu tehnisko un organizatorisko pasākumu īstenošanu, lai nodrošinātu un spētu pierādīt, ka apstrāde tiek veikta saskaņā ar regulu (24. pants). To darot, pārzinim jāņem vērā apstrādes veids, joma, konteksts un nolūki, kā arī riski fizisko personu tiesībām un brīvībām. Tādēļ pārzinim jābūt pilnībā informētam par izmantotajiem līdzekļiem, lai tas varētu pieņemt apzinātu lēmumu šajā jautājumā. Lai pārzinis varētu pierādīt apstrādes likumību, ieteicams dokumentēt vismaz nepieciešamos tehniskos un organizatoriskos pasākumus līgumā vai kādā citā juridiski saistošā dokumentā, kas noslēgts starp pārzini un apstrādātāju.

Piemērs — zvanu centrs

Uzņēmums X nolemj daļu no klientu apkalpošanas attiecībām uzticēt zvanu centram. Zvanu centrs saņem identificējamus datus par klientu pirkumiem, kā arī viņu kontaktinformāciju. Zvanu centrs izmanto pats savu programmatūru un IT infrastruktūru, lai pārvaldītu personas datus par uzņēmuma X klientiem. Uzņēmums X paraksta apstrādes līgumu ar zvanu centra pakalpojumu sniedzēju saskaņā ar VDAR 28. pantu pēc tam, kad ir konstatējis, ka zvanu centra piedāvātie tehniskie un organizatoriskie

drošības pasākumi ir piemēroti attiecīgajiem riskiem un ka šis zvanu centrs apstrādās personas datus tikai uzņēmuma X nolūkiem un saskaņā ar tā norādījumiem. Uzņēmums X nesniedz nekādus papildu norādījumus zvanu centram par konkrēto izmantojamo programmatūru, ne arī detalizētas norādes par konkrētiem īstenojamiem drošības pasākumiem. Šajā piemērā uzņēmums X paliek pārzinis, neraugoties uz to, ka zvanu centrs ir noteicis dažus nebūtiskus apstrādes līdzekļus.

2.1.5 “Personas datu apstrāde”

42. Pārziņa noteiktajiem nolūkiem un līdzekļiem jāattiecas uz “personas datu apstrādi”. VDAR 4. panta 2. punktā personas datu apstrāde ir definēta kā “*jebkura ar personas datiem vai personas datu kopumiem veikta darbība vai darbību kopums*”. Līdz ar to pārziņa jēdzienu var saistīt vai nu ar kādu atsevišķu apstrādes darbību, vai ar darbību kopumu. Praksē tas var nozīmēt, ka pārzināšana, ko veic kāda konkrēta vienība, var attiekties uz visu attiecīgo apstrādi, bet var aprobežoties arī ar kādu noteiktu apstrādes posmu¹⁶.
43. Praksē personas datu apstrādi, kurā iesaistīti vairāki dalībnieki, var iedalīt vairākās mazākās apstrādes darbībās, kurās var uzskatīt, ka katrs dalībnieks individuāli nosaka to nolūkus un līdzekļus. Taču apstrādes darbību secība vai kopums, kurā iesaistīti vairāki dalībnieki, var notikt arī ar vienu un to pašu nolūku, un tādā gadījumā ir iespējams, ka apstrādē ir iesaistīts viens vai vairāki kopīgi pārziņi. Citiem vārdiem, ir iespējams, ka “mikrolīmenī” dažādas apstrādes darbības ķēdē šķiet sadalītas, jo katrai no tām var būt atšķirīgs nolūks. Tomēr ir vēlreiz jāpārbauda, vai “makrolīmenī” šīs apstrādes darbības nevar uzskatīt par “darbību kopumu” ar kopīgu nolūku, kam izmanto kopīgi definētus līdzekļus.
44. Ikvienam, kurš nolemj apstrādāt datus, jāizvērtē, vai tie ietver personas datus un, ja ietver, kādi pienākumi jāpilda saskaņā ar VDAR. Dalībnieks tiek uzskatīts par “pārziņi” arī gadījumā, ja tas apzināti nedarbojas ar personas datiem kā tādiem vai ir kļūdaini novērtējis, ka neapstrādā personas datus.
45. Pārzinim nav obligāti jābūt faktiskai piekļuvei apstrādājamajiem datiem¹⁷. Ikvienam, kurš nodod apstrādes darbību ārpus pakalpojuma un kuram, to darot, ir noteicošā ietekme uz apstrādes nolūku un (būtiskajiem) līdzekļiem (piemēram, pielāgojot pakalpojuma parametrus tā, lai tie ietekmētu, kuri personas dati tiks apstrādāti), ir uzskatāms par pārziņi, pat ja viņam nekad nebūs faktiskas piekļuves datiem.

Piemērs — tirgus izpēte Nr. 1

Uzņēmums ABC vēlas izprast, kādas patērētāju kategorijas, visticamāk, būs ieinteresētas tā produktos, un noslēdz līgumu ar pakalpojumu sniedzēju XYZ, lai iegūtu attiecīgo informāciju.

Uzņēmums ABC dod norādījumus XYZ par to, kāda veida informācija to interesē, un iesniedz sarakstu ar jautājumiem, kas jāuzdod tirgus izpētes dalībniekiem.

Uzņēmums ABC saņem no XYZ tikai statistikas informāciju (piemēram, identificējot patēriņa tendences katrā reģionā) un pats nevar piekļūt personas datiem. Tomēr uzņēmums ABC bija nolēmis, ka apstrādei jānotiek, apstrāde tika veikta tā nolūkiem un tā darbības vajadzībām, un uzņēmums bija sniedzis XYZ

¹⁶ Spriedums lietā *Fashion ID*, C-40/17, ECLI:EU:C:2019:629, 74. punkts: “kā [...] norāda ģenerālvokāts — ka fiziska vai juridiska persona šķiet varam būt personas datu apstrādātājs Direktīvas 95/46 2. panta d) punkta izpratnē kopīgi ar citiem subjektiem tikai attiecībā uz tām personas datu apstrādes darbībām, kuru nolūkus un līdzekļus tā kopīgi nosaka. Turpretim [...] šī fiziskā vai juridiskā persona nav uzskatāma par personas datu apstrādātāju minētās tiesību normas izpratnē attiecībā uz agrākām vai vēlākām apstrādes ķēdes darbībām, kuru nedz nolūkus, nedz līdzekļus tā nenosaka.”

¹⁷ Spriedums lietā *Wirtschaftsakademie*, C-201/16, ECLI:EU:C:2018:388, 38. punkts.

detalizētus norādījumus par to, kādu informāciju vākt. Tādēļ uzņēmums ABC tomēr jāuzskata par pārzini attiecībā uz personas datu apstrādi, kas notiek, lai iegūtu tā pieprasīto informāciju. XYZ drīkst apstrādāt datus tikai uzņēmuma ABC norādītajam nolūkam un saskaņā ar tā detalizētajām norādēm, tādēļ tas jāuzskata par apstrādātāju.

Piemērs — tirgus izpēte Nr. 2

Uzņēmums ABC vēlas izprast, kuras patērētāju kategorijas, visticamāk, būs ieinteresētas tā produktos. Pakalpojumu sniedzējs XYZ ir tirgus izpētes aģentūra, kas apkopojusi informāciju par patērētāju interesēm, izmantojot dažādas anketas, kas attiecas uz dažādiem produktiem un pakalpojumiem. Pakalpojumu sniedzējs XYZ ir apkopojis un analizējis šos datus neatkarīgi un pats pēc savas metodikas, nesaņemot nekādus norādījumus no uzņēmuma ABC. Lai izpildītu uzņēmuma ABC pieprasījumu, pakalpojumu sniedzējs XYZ izveidos statistisko informāciju, taču darīs to, nesaņemot nekādus papildu norādījumus par to, kuri personas dati ir jāapstrādā vai kā tos apstrādāt, lai izveidotu minēto statistiku. Šajā piemērā pakalpojumu sniedzējs XYZ darbojas kā vienīgais pārzinis, kurš apstrādā personas datus tirgus izpētes nolūkā, patstāvīgi izvēloties līdzekļus, kā to izdarīt. Uzņēmumam ABC saistībā ar šīm apstrādes darbībām nav nekādas īpašas atbildības vai pienākumu saskaņā ar datu aizsardzības tiesībām, jo uzņēmums ABC saņem anonīmu statistiku un nav iesaistīts apstrādes nolūku un līdzekļu noteikšanā.

3 KOPĪGO PĀRZIŅU DEFINĪCIJA

3.1 Kopīgo pārziņu definīcija

46. Kopīgi pārziņi var veidoties, ja apstrādē tiek iesaistīts vairāk nekā viens dalībnieks.
47. Kaut arī šis jēdziens nav jauns un jau pastāvēja saskaņā ar Direktīvu 95/46/EK, VDAR ar 26. pantu ievieša īpašus noteikumus kopīgiem pārziņiem un noteica satvaru viņu attiecību regulēšanai. Turklāt Eiropas Savienības Tiesa (ES Tiesa) nesenos nolēmumos ir sniegusi skaidrojumus par šo jēdzienu un tā ietekmi¹⁸.
48. Kā plašāk izklāstīts II daļas 2. iedaļā, atzišana par kopīgiem pārziņiem lielākoties ietekmēs pienākumu sadali attiecībā uz datu aizsardzības noteikumu ievērošanu un jo īpaši attiecībā uz fizisko personu tiesībām.
49. Šajā aspektā nākamās iedaļas mērķis ir sniegt norādījumus par kopīgo pārziņu jēdzieni saskaņā ar VDAR un ES Tiesas judikatūru, lai palīdzētu vienībām noteikt, vai tās var darboties kā kopīgi pārziņi un piemērot šo jēdzienu praksē.

¹⁸ Skatīt jo īpaši lietu *Unabhängiges Landeszentrum für Datenschutz Schleswig-Holstein/ Wirtschaftsakademie*, (C-210/16), lietu *Tietosuojavaltuutettu/ Jehovan todistajat — uskonnollinen yhdyskunta* (C-25/17) un lietu *Fashion ID GmbH & Co. KG/ Verbraucherzentrale NRW eV* (C-40/17). Jāatzīmē, ka, lai gan šos spriedumus ir pieņēmusi ES Tiesa par kopīgo pārziņu jēdziena interpretāciju saskaņā ar Direktīvu 95/46/EK, tie ir spēkā arī saistībā ar VDAR, ņemot vērā to, ka elementi, kas nosaka šo jēdzienu saskaņā ar VDAR, paliek tie paši, kādi tie bija saskaņā ar direktīvu.

3.2 Kopīgas pārzināšanas esamība

3.2.1 Vispārēji apsvērumi

50. Pārziņa definīcija VDAR 4. panta 7. punktā ir sākumpunkts kopīgas pārzināšanas noteikšanai. Tādējādi šīs iedaļas apsvērumi ir tieši saistīti un papildina apsvērumus iedaļā par pārziņa jēdzienu. Līdz ar to kopīgas pārzināšanas novērtējumam jāatbilst iepriekš minētajam novērtējumam par “atsevišķo” pārzināšanu.
51. VDAR 26. pantā, kas atbilst definīcijai VDAR 4. panta 7. punktā, ir teikts: “*Ja divi vai vairāki pārziņi kopīgi nosaka apstrādes mērķus un veidus, tie ir kopīgi pārziņi.*” Plašā nozīmē kopīga pārzināšana pastāv attiecībā uz konkrētu apstrādes darbību, ja dažādas personas *kopīgi* nosaka šīs apstrādes darbības nolūku un līdzekļus. Tādējādi, lai novērtētu, vai eksistē kopīgi pārziņi, jāpārbauda, vai par nolūku un līdzekļu noteikšanu (kas ir pārziņa uzdevums) lemj vairāk nekā viena persona. “Kopīgi” ir jāinterpretē kā “kopā ar” vai “ne vienatnē” dažādās formās un kombinācijās, kā paskaidrots tālāk.
52. Kopīgas pārzināšanas novērtējums jāveic, pamatojoties uz faktisku, nevis formālu analīzi par faktisko ietekmi uz apstrādes nolūkiem un līdzekļiem. Visi esošie vai paredzētie pasākumi jāpārbauda, ņemot vērā faktiskos apstākļus, kas raksturo personu attiecības. Tikai ar formālu kritēriju vien nepietiek vismaz divu iemeslu dēļ — dažos gadījumos kopīga pārziņa formāla iecelšana, piemēram, ar tiesību aktu vai līgumu, nebūs iespējama; citos gadījumos var gadīties, ka formālā iecelšana neatbilst vienošanās realitātei, formāli uzticot pārziņa pienākumus vienībai, kas faktiski nespēj “noteikt” apstrādes nolūkus un līdzekļus.
53. Ne jebkura apstrāde, kurā iesaistītas vairākas vienības, izraisa kopīgu pārzināšanu. Vispārējais kritērijs kopīgas pārzināšanas pastāvēšanai ir **divu vai vairāku vienību kopīga līdzdalība apstrādes nolūku un līdzekļu noteikšanā**. Konkrētāk, kopīgai līdzdalībai jāparedz nolūku noteikšana, no vienas puses, un līdzekļu noteikšana, no otras puses. Ja katru no šiem elementiem nosaka visas attiecīgās vienības, tās jāuzskata par attiecīgās apstrādes kopīgiem pārziņiem.

3.2.2 Kopīgas līdzdalības novērtējums

54. Kopīga līdzdalība nolūku un līdzekļu noteikšanā nozīmē, ka vairāk nekā vienai vienībai ir izšķiroša ietekme uz to, vai un kā notiek apstrāde. Praksē kopīgā līdzdalība var izpausties vairākos atšķirīgos veidos. Piemēram, kopīga līdzdalība var izpausties kā **kopējs lēmums**, ko pieņēmušas divas vai vairākas vienības, vai arī tā var izrietēt no divu vai vairāku vienību **saplūstošiem lēmumiem** par nolūkiem un būtiskajiem līdzekļiem.
55. Kopīga līdzdalība ar *kopīgu lēmumu* ir kopīga lēmuma pieņemšana, un tā ietver kopīgu nodomu saskaņā ar vispārīgāko termina “kopīgi” izpratni, kas minēta VDAR 26. pantā.

Kopīgas līdzdalības situācija, pieņemot *saplūstošus lēmumus*, jo īpaši izriet no ES Tiesas judikatūras par kopīgo pārziņu jēdzienu. Lēmumus var uzskatīt par saplūstošiem attiecībā uz nolūkiem un līdzekļiem, **ja tie papildina viens otru un ir nepieciešami, lai apstrāde notiktu tādā veidā, ka tie taustāmi ietekmē apstrādes nolūku un līdzekļu noteikšanu**. Jāuzsver, ka saplūstošo lēmumu jēdziens ir jāapsver saistībā ar apstrādes nolūkiem un līdzekļiem, bet ne ar citiem personu komerciālo attiecību aspektiem¹⁹. Līdz ar to svarīgs kritērijs, lai šādā gadījumā identificētu saplūstošus lēmumus, ir tāds, **vai apstrāde būtu iespējama bez abu pušu līdzdalības nolūkos un līdzekļos tādā nozīmē, ka katras puses veiktā apstrāde**

¹⁹ Patiesi, visi komerciālie nolīgumi ietver saplūstošus lēmumus tāda procesa ietvaros, kurā tiek panākta vienošanās.

ir neatdalāma, t. i., tās ir nesaraujami saistītas. Situācija, kurā kopīgie pārzini darbojas, pamatojoties uz saplūstošiem lēmumiem, tomēr jānošķir no apstrādātāja gadījuma, jo apstrādātājs, lai gan piedalās apstrādes procesā, datus neapstrādā pats saviem nolūkiem, bet gan veic apstrādi pārziņa vārdā.

56. Tas, ka vienai no pusēm nav piekļuves apstrādātajiem personas datiem, nav pietiekams, lai izslēgtu kopīgu pārzināšanu²⁰. Piemēram, lietā *Jehovas liecinieki* ES Tiesa uzskatīja, ka reliģiska kopiena ir jāuzskata par personas datu apstrādes pārzini, kopīgi ar tās locekļiem, kuri nodarbojas ar sludināšanu, ko īsteno, klauvējot pie mājokļu durvīm²¹. ES Tiesa uzskatīja, ka šai kopienai nebija nepieciešama piekļuve attiecīgajiem datiem un nav arī jānosaka, vai minētā kopiena ir sniegusi saviem locekļiem rakstiskus norādījumus vai instrukcijas par datu apstrādi²². Kopiena piedalījās nolūku un līdzekļu noteikšanā, organizējot un koordinējot savu locekļu darbību, un tas palīdzēja sasniegt Jehovas liecinieku kopienas mērķi²³. Turklāt šai kopienai vispārīgā līmenī bija zināšanas par to, ka šāda apstrāde tika veikta, lai izplatītu tās ticību²⁴.
57. Ir svarīgi arī uzsvērt, kā to paskaidro ES Tiesa, ka vienība tiks uzskatīta par kopīgu pārzini kopā ar citu(-iem) tikai attiecībā uz tām darbībām, kurām tā kopīgi ar citiem nosaka līdzekļus un nolūkus vienā un tai pašā datu apstrādē, jo īpaši saplūstošu lēmumu gadījumā. Ja kāda no šīm vienībām viena pati pieņem lēmumu par nolūkiem un līdzekļiem agrākās vai vēlākās apstrādes ķēdes darbībās, šī vienība jāuzskata par vienīgo pārzini attiecībā uz šīm agrākām vai vēlākām darbībām²⁵.
58. Kopīgas atbildības esamība ne vienmēr nozīmē vienādu atbildību dažādiem operatoriem, kas iesaistīti personas datu apstrādē. Gluži pretēji, ES Tiesa ir paskaidrojusi, ka šie operatori var būt iesaistīti dažādos apstrādes posmos un dažādās pakāpēs, tādēļ katram no viņiem ir jānovērtē atbildības līmenis, ņemot vērā visus konkrētās lietas būtiskos apstākļus.

3.2.2.1 Kopīgi noteikts(-i) nolūks(-i)

59. Kopīga pārzināšana pastāv, kad vienā un tajā pašā apstrādē iesaistītās vienības veic apstrādi kopīgi definētiem nolūkiem. Tā notiek gadījumos, kad iesaistītās vienības apstrādā datus vieniem un tiem pašiem vai kopīgiem nolūkiem.
60. Turklāt, ja vienībām nav viens un tas pats apstrādes nolūks, kopīgu pārzināšanu saskaņā ar ES Tiesas judikatūru var noteikt arī tad, kad iesaistītajām vienībām ir nolūki, kas ir cieši saistīti vai papildina viens otru. Tā var būt, piemēram, gadījumā, kad viena un tā pati apstrādes darbība rada abpusēju labumu, ar nosacījumu, ka katra iesaistītā vienība piedalās attiecīgās apstrādes darbības nolūku un līdzekļu noteikšanā. Tomēr savstarpējs izdevīgums nav izšķirošais faktors un var būt tikai kā norāde. Piemēram, lietā *Fashion ID* ES Tiesa paskaidroja, ka tīmekļa vietnes operators piedalās apstrādes nolūku (un līdzekļu) noteikšanā, vietnē ievietojot sociālo spraudni, lai optimizētu savu preču publicitāti, padarot tās redzamākas sociālajā tīklā. ES Tiesa uzskatīja, ka attiecīgās apstrādes darbības tika veiktas gan tīmekļa vietnes operatora, gan sociālā spraudņa nodrošinātāja ekonomiskajās interesēs²⁶.

²⁰ Spriedums lietā *Wirtschaftsakademie*, C-210/16, ECLI:EU:C:2018:388, 38. punkts.

²¹ Spriedums lietā *Jehovas liecinieki*, C-25/17, ECLI:EU:C:2018:551, 75. punkts.

²² Turpat.

²³ Turpat, 71. punkts.

²⁴ Turpat.

²⁵ Spriedums lietā *Fashion ID*, C-40/17, ECLI:EU:2018:1039, 74. punkts: "Turpretim un neskarot šajā ziņā valsts tiesībās iespējami paredzēto civiltiesisko atbildību, šī fiziskā vai juridiskā persona nav uzskatāma par personas datu apstrādātāju minētās tiesību normas izpratnē attiecībā uz agrākām vai vēlākām apstrādes ķēdes darbībām, kuru nedz nolūkus, nedz līdzekļus tā nenosaka".

²⁶ Spriedums lietā *Fashion ID*, C-40/17, ECLI:EU:2018:1039, 80. punkts.

61. Tāpat, kā ES Tiesa atzīmēja lietā *Wirtschaftsakademie*, personas datu apstrāde, izmantojot līdzjutēju lapas apmeklētāju statistiku, ir paredzēta, lai *Facebook* varētu uzlabot savu sistēmu, kas pārsūta reklāmas no tīkla, un lai līdzjutēju lapas administrators varētu iegūt statistiku, kas ļauj pārvaldīt viņa darbības reklamēšanu²⁷. Katra vienība šajā gadījumā īsteno savas intereses, taču abas puses piedalās personas datu apstrādes nolūku (un līdzekļu) noteikšanā attiecībā uz līdzjutēju lapas apmeklētājiem²⁸.
62. Šajā sakarībā ir svarīgi uzsvērt, ka kopīgu pārzināšanu neizraisa tikai tas vien, ka pastāv abpusējs labums (piemēram, reklāma), kas izriet no apstrādes darbības. Ja apstrādē iesaistītajai vienībai nav pašai sava(-u) nolūka(-u) saistībā ar apstrādes darbību, bet tā tikai saņem samaksu par sniegtajiem pakalpojumiem, tā darbojas kā apstrādātājs, nevis kā kopīgs pārzinis.

3.2.2.2 Kopīgi noteikti līdzekļi

63. Kopīgai pārzināšanai ir arī nepieciešams, lai divas vai vairākas vienības ietekmētu apstrādes līdzekļus. Tas nenozīmē, ka kopīga pārzināšana pastāvēs tikai tad, ja katra iesaistītā vienība visos gadījumos noteiks visus līdzekļus. Patiesi, kā paskaidro ES Tiesa, dažādas vienības var būt iesaistītas dažādos apstrādes posmos un dažādās pakāpēs. Tādēļ dažādi kopīgie pārzināji var noteikt apstrādes līdzekļus atšķirīgā apjomā, atkarībā no tā, kurš to faktiski var izdarīt.
64. Var būt arī tā, ka viena no iesaistītajām vienībām nodrošina apstrādes līdzekļus un dara tos pieejamus citu vienību veiktām personas datu apstrādes darbībām. Vienība, kas pieņem lēmumu izmantot šos līdzekļus, lai personas datus varētu apstrādāt noteiktam nolūkam, arī piedalās apstrādes līdzekļu noteikšanā.
65. Šis scenārijs var jo īpaši veidoties attiecībā uz tādām platformām, standartizētiem rīkiem vai citu infrastruktūru, kas ļauj personām apstrādāt vienus un tos pašus personas datus un ko kāda no personām noteiktā veidā ir iestatījusi tā, lai to izmantotu citas personas, kas arī var izlemt, kā to iestatīt²⁹. Jau esošas tehniskās sistēmas izmantošana neizslēdz kopīgu pārzināšanu, kurā sistēmas lietotāji var pieņemt lēmumus par šajā kontekstā veicamo personas datu apstrādi.
66. Piemēram, ES Tiesa nosprieda lietā *Wirtschaftsakademie*, ka *Facebook* mitinātas līdzjutēju lapas administrators, nosakot parametrus, kuru pamatā ir mērķauditorija un darbības pārvaldīšanas un popularizēšanas mērķi, jāuzskata par tādu, kas piedalās personas datu apstrādes līdzekļu noteikšanā saistībā ar līdzjutēju lapas apmeklētājiem.
67. Turklāt vienības izdarītā izvēle izmantot sevis pašas nolūkiem citas vienības izstrādātu rīku vai citu sistēmu, kas ļauj apstrādāt personas datus, visticamāk, nozīmē kopīgu lēmumu par šo vienību veiktās apstrādes līdzekļiem. Tas izriet no lietas *Fashion ID*, kurā ES Tiesa nosprieda, ka, ievietojot savā tīmekļa vietnē *Facebook* pogu "Patīk", ko *Facebook* dara pieejamu tīmekļa vietņu operatoriem, *Fashion ID* ir izšķiroši ietekmējusi darbības, kas saistītas ar tās tīmekļa vietnes apmeklētāju personas datu vākšanu un pārsūtīšanu *Facebook*, un tādējādi tā kopīgi ar *Facebook* ir noteikusi minētās apstrādes līdzekļus³⁰.
68. Ir svarīgi uzsvērt, ka **kopīgas datu apstrādes sistēmas vai infrastruktūras izmantošana ne vienmēr izraisīs to, ka iesaistītās personas tiks kvalificētas par kopīgiem pārzinājiem**, it īpaši, ja to veiktā apstrāde būs atdalāma un to varēs paveikt viena puse,= bez otras puses iejaukšanās, vai ja

²⁷ Spriedums lietā *Wirtschaftsakademie*, C-210/16, ECLI:EU:C:2018:388, 34. punkts.

²⁸ Spriedums lietā *Wirtschaftsakademie*, C-210/16, ECLI:EU:C:2018:388, 39. punkts.

²⁹ Sistēmas nodrošinātājs var būt kopīgs pārzinis, ja tiek izpildīti iepriekš minētie kritēriji, t. i., ja pakalpojumu sniedzējs piedalās nolūku un līdzekļu noteikšanā. Pretējā gadījumā pakalpojumu sniedzējs jāuzskata par apstrādātāju.

³⁰ Spriedums lietā *Fashion ID*, C-40/17, ECLI:EU:2018:1039, 77.–79. punkts.

pakalpojumu sniedzējs būs apstrādātājs bez pašam sava nolūka (ja iesaistītajām personām ir vienīgi komerciāls labums, ar to nepietiek, lai atzītu apstrādes nolūku).

Piemērs: ceļojumu aģentūra

Ceļojumu aģentūra nosūta savu klientu personas datus aviosabiedrībai un viesnīcu ķēdei, lai rezervētu ceļojuma paketi. Aviosabiedrība un viesnīca apstiprina pieprasīto sēdvietu un viesnīcas numuru pieejamību. Ceļojumu aģentūra izsniedz ceļošanas dokumentus un kuponus saviem klientiem. Katrs no dalībniekiem apstrādā datus, lai veiktu savas darbības un izmantotu savus līdzekļus. Šajā gadījumā ceļojumu aģentūra, aviosabiedrība un viesnīca ir trīs dažādi datu pārziņi, kas apstrādā datus paši saviem un atsevišķiem nolūkiem, un kopīgas pārzināšanas nav.

Pēc tam ceļojumu aģentūra, viesnīcu ķēde un aviosabiedrība nolemj kopīgi piedalīties kopīgas interneta platformas izveidē ar kopīgu nolūku nodrošināt kompleksus ceļojumu piedāvājumus. Tās vienojas par izmantojamiem būtiskajiem līdzekļiem, piemēram, par to, kādi dati tiks glabāti, kā tiks piešķirtas un apstiprinātas rezervācijas un kam varēs būt piekļuve glabātajai informācijai. Turklāt tās nolemj koplietot klientu datus, lai īstenotu kopīgus mārketinga pasākumus. Šajā gadījumā ceļojumu aģentūra, aviosabiedrība un viesnīcu ķēde kopīgi noteiks, kādēļ un kā tiks apstrādāti attiecīgo klientu personas dati, un tādējādi tās būs kopīgi pārziņi attiecībā uz apstrādes darbībām, kas saistītas ar kopīgo interneta rezervēšanas platformu un kopīgajiem mārketinga pasākumiem. Tomēr katra no tām joprojām saglabās vienpersonisku pārziņu attiecībā uz citām apstrādes darbībām ārpus kopīgās interneta platformas.

Piemērs — institūtu pētniecības projekts

Vairāki pētniecības institūti nolemj piedalīties konkrētā kopīgā pētniecības projektā un šim nolūkam izmantot viena projektā iesaistītā institūta jau esošo platformu. Katrs institūts kopīgā pētījuma nolūkiem ievieto šajā platformā tā rīcībā jau esošos personas datus, un pētījuma veikšanai ar platformas starpniecību izmanto citu sniegtos datus. Šajā gadījumā visi institūti ir kopīgi pārziņi attiecībā uz personas datu apstrādi, kas tiek veikta, glabājot un izpaužot informāciju no šīs platformas, jo tie ir kopīgi ir lēmuši par apstrādes nolūku un izmantojamajiem līdzekļiem (esošo platformu). Tomēr katrs no šiem institūtiem ir atsevišķs pārziņis attiecībā uz jebkuru citu apstrādi, ko attiecīgajiem nolūkiem var īstenot ārpus platformas.

Piemērs — mārketinga pasākums

Uzņēmumi A un B ir laiduši klajā kopīga zīmola produktu C un vēlas organizēt pasākumu tā reklamēšanai. Šim nolūkam tie nolemj kopīgot datus no savām attiecīgajām klientu un potenciālo klientu datubāzēm un, pamatojoties uz šiem datiem, lemj par uz pasākumu uzaicināmo personu sarakstu. Tie arī vienojas par kārtību, kā nosūtīt ielūgumus uz pasākumu, kā apkopot atsauksmes pasākuma laikā un par turpmākajiem mārketinga pasākumiem. Uzņēmumus A un B var uzskatīt par kopīgiem pārziņiem attiecībā uz personas datu apstrādi, kas saistīta ar reklāmas pasākuma organizēšanu, jo šajā gadījumā tie kopīgi lemj par datu apstrādes kopīgi definēto nolūku un būtiskajiem līdzekļiem.

Piemērs — klīniskie izmēģinājumi³¹

Veselības aprūpes pakalpojumu sniedzējs (pētnieks) un universitāte (atbalstītājs) nolemj kopīgi veikt klīniskos izmēģinājumus ar vienu un to pašu nolūku. Tie sadarbojas, izstrādājot pētījuma protokolu (t. i., nolūku, pētījuma metodiku/projektu, apkopojamos datus, subjektu izslēgšanas/iekļaušanas kritērijus, datubāzes atkārtotu izmantošanu attiecīgā gadījumā utt.). Šajā klīniskajā pētījumā tos var uzskatīt par kopīgiem pārziņiem, jo tie kopīgi nosaka un vienojas par vienu un to pašu nolūku un būtiskajiem apstrādes līdzekļiem. Personas datu vākšana no pacienta medicīniskās dokumentācijas pētījuma vajadzībām ir jānošķir no to pašu datu glabāšanas un izmantošanas pacienta aprūpes vajadzībām, attiecībā uz ko pārzinis joprojām ir veselības aprūpes pakalpojumu sniedzējs.

Gadījumā, ja pētnieks nepiedalās protokola izstrādē (vienkārši pieņem atbalstītāja jau izstrādāto protokolu) un protokolu izstrādā tikai atbalstītājs, pētnieks attiecībā uz šo klīnisko pētījumu jāuzskata par apstrādātāju un atbalstītāju — par pārzini.

Piemērs — Augsti kvalificētu kadru izraudzītāji

Uzņēmums X palīdz uzņēmumam Y pieņemt darbā jaunus darbiniekus, izmantojot savu slaveno pakalpojumu ar pievienoto vērtību "global matchz". Uzņēmums X meklē piemērotus kandidātus, izskatot gan no uzņēmuma Y tieši saņemtos CV, gan tos, kas jau atrodas tā datubāzē. Minēto datubāzi uzņēmums X ir izveidojis un pārvalda pats. Tas nodrošina, ka uzņēmums X uzlabo darba piedāvājumu un darba meklētāju atbilstību, tādējādi palielinot savus ieņēmumus. Lai gan uzņēmumi X un Y formāli nav pieņēmuši kopīgu lēmumu, tie kopīgi piedalās apstrādē ar nolūku atrast piemērotus kandidātus, pamatojoties uz saplūstošiem lēmumiem — lēmumu izveidot un pārvaldīt uzņēmuma X labā pakalpojumu "global matchz" un uzņēmuma Y lēmumu papildināt datubāzi ar tiešā veidā saņemtiem CV. Šie lēmumi papildina viens otru, nav atdalāmi un ir nepieciešami apstrādei, lai atrastu piemērotus kandidātus. Tādēļ šajā konkrētajā gadījumā tie jāuzskata par minētās apstrādes kopīgiem pārziņiem. Tomēr uzņēmums X ir vienīgais pārzinis apstrādei, kas nepieciešama, lai pārvaldītu tā datubāzi, un uzņēmums Y pats saviem nolūkiem ir vienīgais pārzinis turpmākai apstrādei, īstenojot pieņemšanu darbā (interviju organizēšanu, līgumu noslēgšanu un personāla datu pārvaldību).

Piemērs — veselības datu analīze

Uzņēmums ABC, asinsspiediena uzraudzības lietotnes izstrādātājs, un uzņēmums XYZ, medicīnas speciālistiem paredzētu lietotņu nodrošinātājs, vēlas izpētīt, kā asinsspiediena izmaiņas var palīdzēt prognozēt noteiktas slimības. Uzņēmumi nolemj izstrādāt kopīgu projektu un sazināties ar slimnīcu DEF, iesaistot arī to.

Personas dati, kas tiks apstrādāti šajā projektā, sastāv no personas datiem, kurus uzņēmums ABC, slimnīca DEF un uzņēmums XYZ apstrādā atsevišķi kā individuāli pārziņi. Lēmumu apstrādāt šos datus, lai novērtētu asinsspiediena izmaiņas, visi trīs dalībnieki pieņem kopīgi. Uzņēmums ABC, slimnīca DEF un uzņēmums XYZ ir kopīgi noteikuši apstrādes nolūkus. Uzņēmums XYZ uzņemas iniciatīvu un ierosina apstrādes būtiskos līdzekļus. Gan uzņēmums ABC, gan slimnīca DEF pieņem šos būtiskos līdzekļus pēc tam, kad arī ir iesaistījušies dažu lietotnes funkciju izstrādē, lai varētu pietiekamā mērā izmantot rezultātus. Tādējādi visas trīs organizācijas vienojas par kopīgu apstrādes nolūku, proti, novērtējumu par to, kā asinsspiediena izmaiņas var palīdzēt prognozēt noteiktas slimības. Kad pētījums ir pabeigts,

³¹ EDAK plāno sniegt turpmākas norādes par klīniskajiem izmēģinājumiem saistībā ar drīzumā gaidāmajām pamatnostādnēm par personas datu apstrādi medicīniskiem un zinātniskiem nolūkiem.

uzņēmums ABC, slimnīca DEF un uzņēmums XYZ var gūt labumu no šā novērtējuma, izmantojot tā rezultātus savās darbībās. Visu šo iemeslu dēļ tie ir kopīgi pārziņi attiecībā uz šo konkrēto kopīgo apstrādi.

Ja citi uzņēmumi vienkārši būtu pasūtījuši uzņēmumam XYZ šā novērtējuma veikšanu bez sava paša nolūka un tikai apstrādātu datus citu vārdā, uzņēmums XYZ būtu atzīstams par apstrādātāju, pat ja tam būtu uzticēts noteikt nebūtiskos līdzekļus.

3.2.3 Situācijas bez kopīgas pārzināšanas

69. Tas, ka vienā un tajā pašā apstrādē ir iesaistīti vairāki dalībnieki, nenozīmē, ka viņi noteikti darbojas kā šīs apstrādes kopīgie pārziņi. Ne jebkura veida partnerība, kooperācija vai sadarbība nozīmē, ka tās īstenotāji ir kopīgi pārziņi, jo šādai kvalifikācijai ir nepieciešama atsevišķa analīze par katru attiecīgo apstrādi un par katras vienības konkrētajiem pienākumiem attiecībā uz katru apstrādi. Turpmāk ir sniegti tikai daži piemēri par gadījumiem, kad kopīgas pārzināšanas nav.
70. Piemēram, vienu un to pašu datu vai datu kopumu apmaiņa starp divām vienībām bez kopīgi noteiktiem nolūkiem vai kopīgi noteiktiem apstrādes līdzekļiem jāuzskata par datu pārsūtīšanu starp atsevišķiem pārziņiem.

Piemērs — darbinieku datu nosūtīšana nodokļu iestādēm

Uzņēmums apkopo un apstrādā savu darbinieku personas datus nolūkā pārvaldīt algas, veselības apdrošināšanu utt. Likums uzliek uzņēmumam pienākumu nosūtīt visus datus par algām nodokļu iestādēm, lai pastiprinātu fiskālo kontroli.

Šajā gadījumā, lai gan uzņēmums un nodokļu iestādes apstrādā vienus un tos pašus datus par algām, kopīgi noteiktu nolūku un līdzekļu neesamība attiecībā uz šo datu apstrādi liek atzīt abas minētās vienības par diviem atsevišķiem datu pārziņiem.

71. Kopīgu pārzināšanu var izslēgt arī situācijā, kad vairākas vienības izmanto kopīgu datubāzi vai kopīgu infrastruktūru, bet katra vienība pati nosaka savus nolūkus.

Piemērs — mārketinga pasākumi uzņēmumu grupā, kas izmanto kopīgu datubāzi

Uzņēmumu grupa izmanto vienu un to pašu datubāzi klientu un potenciālo klientu pārvaldībai. Šī datubāze tiek mitināta mātesuzņēmuma serveros, tādēļ tas ir minēto uzņēmumu apstrādātājs attiecībā uz datu glabāšanu. Katra grupas vienība ievieto savu klientu un potenciālo klientu datus un apstrādā šos datus tikai pati saviem nolūkiem. Tāpat katra vienība patstāvīgi lemj par piekļuvi savu klientu un potenciālo klientu datiem, par to glabāšanas periodiem, labošanu vai dzēšanu. Tās nevar piekļūt viena otras datiem vai tos izmantot. Tikai tas vien, ka šie uzņēmumi izmanto kopīgotu grupas datubāzi, pats par sevi nenozīmē kopīgu pārzināšanu. Šādos apstākļos katrs uzņēmums tādēļ ir atsevišķs pārzinis.

Piemērs — patstāvīgi pārziņi, kas izmanto kopīgotu infrastruktūru

Uzņēmums XYZ mitina datubāzi un dara to pieejamu citiem uzņēmumiem, lai apstrādātu un mitinātu personas datus par saviem darbiniekiem. Uzņēmums XYZ ir apstrādātājs attiecībā uz citu uzņēmumu darbinieku datu apstrādi un glabāšanu, jo šīs darbības tiek veiktas minēto citu uzņēmumu vārdā un saskaņā ar to norādījumiem. Turklāt šie citi uzņēmumi apstrādā datus bez uzņēmuma XYZ līdzdalības un tādiem nolūkiem, kādos uzņēmums XYZ nekādā veidā nav iesaistīts.

72. Var būt arī situācijas, kad dažādi dalībnieki darbības ķēdē secīgi apstrādā vienus un tos pašus personas datus un katram no šiem dalībniekiem savā ķēdes daļā ir neatkarīgs nolūks un neatkarīgi līdzekļi. Ja nav kopīgas līdzdalības vienas un tās pašas apstrādes darbības vai darbību kopuma nolūku un līdzekļu noteikšanā, kopīgā pārzināšana ir jāizslēdz un šie dažādie dalībnieki jāuzskata par secīgiem patstāvīgiem pārziniem.

Piemērs — statistikas analīze sabiedriski nozīmīga uzdevuma veikšanai

Valsts iestādei (iestādei A) tiesību aktos ir noteikts uzdevums veikt attiecīgu analīzi un apkopot statistiku par to, kā valstī mainās nodarbinātības rādītāji. Lai to izdarītu, daudzām citām publiskām vienībām ir juridisks pienākums izpaust konkrētus datus iestādei A. Iestāde A nolemj datu apstrādei, tostarp to apkopošanai, izmantot īpašu sistēmu. Tas arī nozīmē, ka pārējām vienībām ir pienākums izmantot minēto sistēmu datu izpaušanai. Šajā gadījumā, neskarot tiesību aktos noteikto pienākumu sadalījumu, iestāde A būs vienīgais apstrādes pārzinis nolūkā analizēt un apstrādāt nodarbinātības rādītājus, kas tiks apstrādāti sistēmā, jo iestāde A nosaka apstrādes nolūku un ir izlēmusi, kā tiks organizēta apstrāde. Protams, citas publiskās vienības, kas ir pārzini pašas savām apstrādes darbībām, ir atbildīgas par to, lai nodrošinātu to datu precizitāti, kurus tās iepriekš apstrādā un pēc tam izpauž iestādei A.

4 APSTRĀDĀTĀJA DEFINĪCIJA

73. Apstrādātājs ir definēts 4. panta 8. punktā kā fiziska vai juridiska persona, publiska iestāde, aģentūra vai cita struktūra, kura pārziņa vārdā apstrādā personas datus. Līdzīgi kā pārziņa definīcija, arī apstrādātāja definīcija paredz plašu dalībnieku loku — tas var būt *“fiziska vai juridiska persona, publiska iestāde, aģentūra vai cita struktūra”*. Tas nozīmē, ka principā nav nekādu ierobežojumu attiecībā uz tā dalībnieka veidu, kurš var uzņemties apstrādātāja pienākumus. Tā var būt organizācija, bet tā var būt arī fiziska persona.
74. VDAR nosaka pienākumus, kas ir tieši piemērojami konkrēti apstrādātājiem, kā detalizēti izklāstīts šo pamatnostādņu II daļas 1. iedaļā. Apstrādātāju var saukt pie atbildības vai uzlikt naudassodu, ja viņš nepilda šos pienākumus vai darbojas ārpus vai pretēji pārziņa likumīgiem norādījumiem.
75. Personas datu apstrādē var būt iesaistīti vairāki apstrādātāji. Piemēram, pārzinis pats var izvēlēties tieši iesaistīt vairākus apstrādātājus, iesaistot dažādus apstrādātājus atsevišķos apstrādes posmos (vairāki apstrādātāji). Pārzinis var arī nolemt iesaistīt vienu apstrādātāju, kurš savukārt ar pārziņa atļauju iesaista vēl vienu vai vairākus citus apstrādātājus (*“apakšapstrādātāji”*). Apstrādātājam uzticētā apstrādes darbība var būt tikai ļoti konkrēts uzdevums vai konteksts, vai arī tā var būt vispārīgāka un plašāka.
76. Divi pamatnosacījumi, lai kļūtu par apstrādātāju, ir šādi:
- a) tam jābūt atsevišķai vienībai attiecībā pret pārzini un
 - b) tam jāapstrādā personas dati *pārziņa vārdā*.
77. *Atsevišķa vienība* nozīmē, ka pārzinis nolemj visas apstrādes darbības vai to daļu deleģēt ārējai organizācijai. Uzņēmumu grupā viens uzņēmums var būt apstrādātājs citam uzņēmumam, kas darbojas kā pārzinis, jo abi uzņēmumi ir atsevišķas vienības. Taču uzņēmuma nodaļa nevar būt apstrādātājs citai nodaļai tās pašas vienības ietvaros.

78. Ja pārzinis nolemj pats apstrādāt datus, izmantojot savus resursus savā organizācijā, piemēram, iesaistot savus darbiniekus, tā nav apstrādātāja situācija. Darbinieki un citas personas, kas darbojas pārziņa tiešā pakļautībā, piemēram, pagaidu darbinieki, nav uzskatāmi par apstrādātājiem, jo viņi apstrādās personas datus kā pārziņa vienības daļa. Saskaņā ar 29. pantu viņiem ir saistoši arī pārziņa norādījumi.
79. *Personas datu apstrādei pārziņa vārdā* vispirms ir nepieciešams, lai atsevišķa vienība apstrādātu personas datus pārziņa labā. 4. panta 2. punktā apstrāde ir definēta kā jēdziens, kas ietver plašu darbību klāstu, gan datus vācot, glabājot un aplūkojot, gan arī izmantojot, izplatot vai citādi darot pieejamus un iznīcinot. “Apstrādes” jēdziens ir plašāk aprakstīts iepriekš 2.1.5. punktā.
80. Otrkārt, apstrādei jābūt veiktai pārziņa vārdā, bet citādi, nevis pārziņa tiešā pakļautībā vai kontrolē. Darboties kāda “vārdā” nozīmē kalpot kāda cita interesēm, un tas līdzinās juridiskajam jēdzienam “delegēšana”. Datu aizsardzības tiesību aktu gadījumā apstrādātājs tiek aicināts izpildīt pārziņa sniegtos norādījumus vismaz attiecībā uz apstrādes nolūku un tās līdzekļu būtiskajiem elementiem. Apstrādes likumība saskaņā ar regulas 6. pantu un attiecīgā gadījumā — 9. pantu tiks atvasināta no pārziņa darbības, un apstrādātājs nedrīkst apstrādāt datus citādi kā vien saskaņā ar pārziņa norādījumiem. Pat tādā gadījumā, kā aprakstīts iepriekš, pārziņa norādījumi tomēr var atstāt zināmu rīcības brīvību attiecībā uz to, kā vislabāk īstenot pārziņa intereses, ļaujot apstrādātājam izvēlēties vispiemērotākos tehniskos un organizatoriskos līdzekļus³².
81. Darboties kāda “vārdā” nozīmē arī to, ka apstrādātājs nedrīkst veikt apstrādi pats saviem nolūkiem. Kā norādīts 28. panta 10. punktā, apstrādātājs pārkāpj VDAR, ja pārsniedz pārziņa norādījumus un sāk noteikt pats savus apstrādes nolūkus un līdzekļus. Apstrādātājs attiecībā uz šo apstrādi tiks uzskatīts par pārzini, un viņam var piemērot sankcijas par pārziņa norādījumu pārsniegšanu.

Piemērs — pakalpojumu sniedzējs, kas norādīts kā datu apstrādātājs, bet darbojas kā pārzinis

Pakalpojumu sniedzējs MarketinZ dažādiem uzņēmumiem sniedz reklāmas un tiešā mārketinga pakalpojumus. Uzņēmums GoodProductZ noslēdz līgumu ar MarketinZ, saskaņā ar kuru šis uzņēmums nodrošina komerciālu reklāmu GoodProductZ klientiem un tiek norādīts kā datu apstrādātājs. Tomēr MarketinZ nolemj izmantot GoodProductZ klientu datubāzi arī citiem nolūkiem, nevis tikai GoodProductZ reklāmai, piemēram, pats savas uzņēmējdarbības attīstīšanai. Lēmums pievienot papildu nolūku tam nolūkam, kuram personas dati tika pārsūtīti, pārveido MarketinZ par datu pārzini attiecībā uz šo apstrādes darbību kopumu, un datu apstrāde šim nolūkam būtu VDAR pārkāpums.

82. EDAK atgādina, ka ne katrs pakalpojumu sniedzējs, kas pakalpojuma sniegšanas gaitā apstrādā personas datus, ir “apstrādātājs” VDAR nozīmē. Apstrādātāja pienākumi izriet nevis no tās vienības veida, kura apstrādā datus, bet gan no šīs vienības konkrētajām darbībām konkrētajā situācijā. Citiem vārdiem, viena un tā pati vienība var darboties vienlaikus gan kā pārzinis attiecībā uz noteiktām apstrādes darbībām, gan kā apstrādātājs attiecībā uz citām, un pārziņa vai apstrādātāja statuss ir jāvērtē attiecībā uz konkrēto datu vai darbību kopumu. Pakalpojuma raksturs noteiks, vai apstrādes darbība ir personas datu apstrāde pārziņa vārdā VDAR nozīmē. Praksē, ja sniegtais pakalpojums nav īpaši paredzēts personas datu apstrādei vai ja šāda apstrāde nav pakalpojuma pamatelements, pakalpojumu sniedzējs var patstāvīgi noteikt minētās apstrādes nolūkus un līdzekļus, kas nepieciešami pakalpojuma sniegšanai. Šādā situācijā pakalpojumu sniedzējs ir jāuzskata par atsevišķu pārzini, nevis

³² Skatīt I daļas 2.1.4. apakšpunktu, kurā aprakstīta atšķirība starp būtiskiem un nebūtiskiem līdzekļiem.

par apstrādātāju³³. Tomēr joprojām ir nepieciešama atsevišķa analīze katrā gadījumā, lai noskaidrotu, cik lielā mērā katrai vienībai ir faktiskā ietekme, nosakot apstrādes nolūkus un līdzekļus.

Piemērs — taksometru dienests

Taksometru dienests nodrošina tiešsaistes platformu, kas ļauj uzņēmumiem rezervēt taksometru, lai pārvadātu darbiniekus vai viesus uz lidostu un no tās. Rezervējot taksometru, uzņēmums ABC norāda tā darbinieka uzvārdu, kurš jāuzņem lidostā, lai vadītājs varētu apstiprināt darbinieka identitāti uzņemšanas brīdī. Šajā gadījumā taksometru dienests apstrādā darbinieka personas datus uzņēmumam ABC sniegtā pakalpojuma ietvaros, taču apstrāde pati par sevi nav šā dienesta mērķis. Taksometru dienests tiešsaistes rezervēšanas platformu ir izstrādājis savas uzņēmējdarbības attīstības ietvaros, lai nodrošinātu transporta pakalpojumus, un bez uzņēmuma ABC norādījumiem. Taksometru dienests arī patstāvīgi nosaka apkopojamo datu kategorijas un to glabāšanas laiku. Tādējādi taksometru dienests pats par sevi darbojas kā pārzinis, neraugoties uz to, ka apstrāde notiek pēc uzņēmuma ABC pieprasījuma sniegt pakalpojumu.

83. EDAK norāda, ka pakalpojumu sniedzējs joprojām var darboties kā apstrādātājs, pat ja personas datu apstrāde nav pakalpojuma galvenais vai primārais objekts, ar nosacījumu, ka pakalpojuma klients praksē joprojām nosaka apstrādes nolūkus un līdzekļus. Apsverot, vai uzticēt personas datu apstrādi kādam konkrētam pakalpojumu sniedzējam, pārziņiem rūpīgi jāizvērtē, vai attiecīgais pakalpojumu sniedzējs ļauj viņiem īstenot pietiekamu kontroles pakāpi, ņemot vērā apstrādes raksturu, apjomu, kontekstu un nolūkus, kā arī iespējamo risku datu subjektiem.

Piemērs — zvanu centrs

Uzņēmums X nodod savu klientu atbalstu ārpakalpojumā uzņēmumam Y, kurš nodrošina zvanu centru, lai palīdzētu uzņēmuma X klientiem, atbildot uz viņu jautājumiem. Klientu atbalsta pakalpojums nozīmē, ka uzņēmumam Y ir vajadzīga piekļuve uzņēmuma X klientu datubāzēm. Uzņēmums Y var piekļūt datiem tikai tādā nolūkā, lai sniegtu atbalstu, ko uzņēmums X ir nodevis izsolē, un tas nedrīkst apstrādāt datus nekādiem citiem nolūkiem, kā vien tiem, kurus norādījis uzņēmums X. Uzņēmums Y ir uzskatāms par personas datu apstrādātāju, un starp uzņēmumu X un Y ir jānoslēdz apstrādes līgums.

Piemērs — vispārīgais IT atbalsts

Uzņēmums Z nolīgst IT pakalpojumu sniedzēju, lai tas sniegtu vispārīgu atbalstu šā uzņēmuma IT sistēmām, kas ietver lielu personas datu daudzumu. Piekļuve personas datiem nav atbalsta dienesta galvenais mērķis, taču ir neizbēgami, ka IT pakalpojumu sniedzējam, sniedzot šo pakalpojumu, būs sistemātiska piekļuve personas datiem. Tādēļ uzņēmums Z secina, ka IT pakalpojumu sniedzējs — kurš ir atsevišķs uzņēmums un kuram neizbēgami tiks prasīts apstrādāt personas datus, lai arī tas nav šā dienesta galvenais mērķis — ir jāuzskata par apstrādātāju. Tādēļ ar IT pakalpojumu sniedzēju tiek noslēgts apstrādes līgums.

Piemērs — IT konsultants, kas labo programmatūras kļūdu

Uzņēmums ABC nolīgst cita uzņēmuma IT speciālistu, lai novērstu kļūdu uzņēmuma izmantotajā programmatūrā. IT konsultants netiek nolīgts, lai apstrādātu personas datus, un uzņēmums ABC

³³ Skatīt arī VDAR 81. apsvērumu, kurā minēta “apstrādes darbību uzticēšana apstrādātājam”, norādot, ka apstrādes darbība pati par sevi ir svarīga sastāvdaļa pārziņa lēmumā uzdot apstrādātājam apstrādāt personas datus viņa vārdā.

nolemj, ka jebkura piekļuve personas datiem būs tikai nejauša un tādēļ praksē ļoti ierobežota. Tādēļ ABC secina, ka šis IT speciālists nav apstrādātājs (ne arī patstāvīgs pārzinis) un ka uzņēmums ABC veiks atbilstošus pasākumus saskaņā ar VDAR 32. pantu, lai neļautu IT konsultantam apstrādāt personas datus neatļautā veidā.

84. Kā iepriekš minēts, nekas neliedz apstrādātājam piedāvāt iepriekš izstrādātu pakalpojumu, taču pārzinim ir jāpieņem galīgais lēmums, lai aktīvi apstiprinātu veidu, kādā apstrāde tiks veikta, vismaz tiktāl, ciktāl tas attiecas uz apstrādes būtiskajiem līdzekļiem. Kā iepriekš norādīts, apstrādātājam ir rīcības brīvība attiecībā uz nebūtiskajiem līdzekļiem, skatīt iepriekš 2.1.4. apakšpunktu.

Piemērs — mākoņpakalpojumu sniedzējs

Pašvaldība ir nolēmusi izmantot mākoņpakalpojumu sniedzēju informācijas apstrādei skolu un izglītības dienestos. Mākoņpakalpojumi nodrošina ziņojumapmaiņas pakalpojumus, videokonferences, dokumentu glabāšanu, kalendāra pārvaldību, tekstu apstrādi utt., un tam būs vajadzīga skolnieku un skolotāju personas datu apstrāde. Mākoņpakalpojumu sniedzējs piedāvā standartizētu pakalpojumu, kas tiek piedāvāts visā pasaulē. Pašvaldībai tomēr ir jāpārlicinās, vai piedāvātā vienošanās atbilst VDAR 28. panta 3. punktam, lai personas dati, kuru pārzine tā ir, tiktu apstrādāti tikai pašvaldības nolūkiem. Tai arī jāpārlicinās, vai mākoņpakalpojumu sniedzējs ievēro tās īpašos norādījumus par glabāšanas laikiem, datu dzēšanu utt., neatkarīgi no tā, kas parasti tiek piedāvāts standartizētā pakalpojumā.

5 TREŠĀS PERSONAS/SAŅĒMĒJA DEFINĪCIJA

85. Regulā ir definēti ne tikai pārzina un apstrādātāja, bet arī saņēmēja un trešās personas jēdzieni. Atšķirībā no pārzina un apstrādātāja jēdzieniem, regulā nav noteikti īpaši pienākumi vai atbildība saņēmējiem un trešām personām. Var teikt, ka tie ir relatīvi jēdzieni tādā nozīmē, ka apraksta saistību ar pārzini vai apstrādātāju no konkrēta skatpunkta, piemēram, ka pārzinis vai apstrādātājs izpauž datus saņēmējam. Vienlaikus personas datu saņēmēju un trešo personu var uzskatīt par pārzini vai apstrādātāju no citiem skatpunktiem. Piemēram, vienības, kas no vienas puses ir uzskatāmas par saņēmējām vai trešām personām, ir pārzīni attiecībā uz apstrādi, kurai tās nosaka nolūku un līdzekļus.

Trešā persona

86. Regulas 4. panta 10. punktā “*trešā persona*” ir definēta kā fiziska vai juridiska persona, publiska iestāde, aģentūra vai struktūra, kura nav
- datu subjekts,
 - pārzinis,
 - apstrādātājs un
 - personas, kuras pārzina vai apstrādātāja tiešā pakļautībā ir pilnvarotas apstrādāt personas datus.
87. Šī definīcija kopumā atbilst iepriekšējai “*trešās personas*” definīcijai Direktīvā 95/46/EK.
88. Kaut arī termini “*personas dati*”, “*datu subjekts*”, “*pārzinis*” un “*apstrādātājs*” ir definēti regulā, jēdziens “*personas, kuras pārzina vai apstrādātāja tiešā pakļautībā ir pilnvarotas apstrādāt personas datus*” tur nav definēts. Tomēr parasti ar to saprot personas, kuras pieder pie pārzina vai apstrādātāja juridiskās vienības (darbinieki vai personas, kas ir ļoti līdzīgas darbiniekiem, piemēram, pagaidu darbinieki, kuri tiek nodrošināti ar pagaidu darba aģentūras starpniecību), bet tikai tiktāl, ciktāl tās ir pilnvarotas apstrādāt personas datus. Darbinieks utt., kurš iegūst piekļuvi datiem, kuriem viņam nav

atļauts piekļūt, un citiem nolūkiem, kas nav darba devēja nolūki, neietilpst šajā kategorijā. Tā vietā šis darbinieks jāuzskata par trešo personu attiecībā pret darba devēja veikto apstrādi. Ja darbinieks apstrādās personas datus pats saviem nolūkiem, kas atšķirsies no darba devēja nolūkiem, viņš tiks uzskatīts par pārzini un uzņemsies visas no tā izrietošās sekas un saistības attiecībā uz personas datu apstrādi³⁴.

89. Tādējādi trešā persona ir persona, kura konkrētajā situācijā nav datu subjekts, pārzinis, apstrādātājs vai darbinieks. Piemēram, pārzinis var nolīgt apstrādātāju un uzdot viņam pārsūtīt personas datus trešai personai. Pēc tam šī trešā persona tiks uzskatīta par patstāvīgu pārzini attiecībā uz apstrādi, ko tā veic pati saviem nolūkiem. Jāatzīmē, ka uzņēmumu grupā uzņēmums, kas nav pārzinis vai apstrādātājs, ir trešā persona, lai gan tas pieder pie tās pašas grupas kā uzņēmums, kas darbojas kā pārzinis vai apstrādātājs.

Piemērs — tīrīšanas pakalpojumi

Uzņēmums A noslēdz līgumu ar tīrīšanas pakalpojumu uzņēmumu par biroju uzkopšanu. Uzkopējiem nav paredzēts piekļūt personas datiem vai kā citādi tos apstrādāt. Pat ja viņi, pārvietojoties birojā, dažkārt var saskarties ar šādiem datiem, viņi var veikt savu uzdevumu, nepieklūstot datiem, un viņiem ar līgumu ir aizliegts piekļūt personas datiem vai kā citādi apstrādāt personas datus, kurus uzņēmums A glabā kā pārzinis. Uzkopēji nav uzņēmuma A darbinieki, un viņi nav uzskatāmi par tādiem, kas atrodas šī uzņēmuma tiešā pakļautībā. Netiek plānots iesaistīt tīrīšanas pakalpojumu uzņēmumu vai tā darbiniekus personas datu apstrādē uzņēmuma A vārdā. Tādēļ tīrīšanas pakalpojumu uzņēmums un tā darbinieki ir uzskatāmi par trešo personu, un pārzinim ir jāpārlicinās, ka ir veikti atbilstīgi drošības pasākumi, lai nepieļautu viņu piekļuvi datiem, un jānosaka konfidencialitātes pienākums gadījumam, ja viņi nejauši nonāktu saskarē ar personas datiem.

Piemērs: uzņēmumu grupas (mātesuzņēmums un meitasuzņēmumi)

Uzņēmumi X un Y pieder pie grupas Z. Uzņēmumi X un Y abi apstrādā datus par saviem darbiniekiem darbinieku administrēšanas nolūkos. Kādā brīdī mātesuzņēmums ZZ nolemj pieprasīt darbinieku datus no visiem meitasuzņēmumiem, lai sagatavotu grupas līmeņa statistiku. Pārsūtot datus no uzņēmumiem X un Y uz ZZ, uzņēmums ZZ ir uzskatāms par trešo personu, neatkarīgi no tā, ka visi uzņēmumi pieder pie vienas grupas. Uzņēmums ZZ tiks uzskatīts par pārzini attiecībā uz datu apstrādi statistikas nolūkos.

Saņēmējs

90. Regulas 4. panta 9. punkts definē “*saņēmēju*” kā fizisku vai juridisku personu, publisku iestādi, aģentūru vai citu struktūru, kurai izpauž personas datus — neatkarīgi no tā, vai tā ir trešā persona vai nav. Tomēr valsts iestādes nav uzskatāmas par saņēmējām, ja tās saņem personas datus kādas konkrētas izmeklēšanas ietvaros saskaņā ar Savienības vai dalībvalsts tiesību aktiem (piemēram, nodokļu un muitas iestādes, finanšu izmeklēšanas vienības utt.)³⁵.
91. Šī definīcija kopumā atbilst iepriekšējai “*saņēmēja*” definīcijai Direktīvā 95/46/EK.

³⁴ Darba devējs (kā sākotnējais pārzinis) tomēr var saglabāt zināmu atbildību, ja jaunā apstrāde notiks atbilstīgu drošības pasākumu neesamības dēļ.

³⁵ Skatīt arī VDAR 31. apsvērumu.

92. Definīcija attiecas uz ikvienu, kurš saņem personas datus, neatkarīgi no tā, vai tā ir trešā persona. Piemēram, kad pārzinis nosūta personas datus citai vienībai — vai nu apstrādātājam, vai trešai personai, šī vienība ir saņēmēja. Trešo personu saņēmēju uzskata par pārzini attiecībā uz jebkuru apstrādi, ko tā pēc datu saņemšanas veic pati saviem nolūkiem.

Piemērs — datu izpaušana starp uzņēmumiem

Ceļojumu aģentūra ExploreMore organizē ceļojumus pēc individuālu klientu pieprasījuma. Šā pakalpojuma ietvaros tā nosūta klientu personas datus aviosabiedrībām, viesnīcām un ekskursiju organizācijām, lai tās varētu sniegt attiecīgos pakalpojumus. ExploreMore, viesnīcas, aviosabiedrības un ekskursiju pakalpojumu sniedzēji ir jāuzskata par pārziņiem apstrādei, ko tie veic, sniedzot attiecīgos pakalpojumus. Šeit nav pārziņa un apstrādātāja attiecību. Tomēr aviosabiedrības, viesnīcas un ekskursiju pakalpojumu sniedzēji ir jāuzskata par saņēmējiem, kad tie saņem personas datus no ExploreMore.

II. DAĻA. IETEKME, KO RADA DAŽĀDU PIENĀKUMU PIEŠĶIRŠANA

1 ATTIECĪBAS STARP PĀRZINI UN APSTRĀDĀTĀJU

93. Jauna atšķirīga iezīme VDAR ir noteikumi, kas uzliek pienākumus tieši apstrādātājiem. Piemēram, apstrādātājam ir jānodrošina, ka personas, kuras ir pilnvarotas apstrādāt personas datus, apņemas ievērot konfidencialitāti (28. panta 3. punkts); apstrādātājam jāreģistrē visu kategoriju apstrādes darbības (30. panta 2. punkts) un jāveic atbilstoši tehniskie un organizatoriskie pasākumi (32. pants). Apstrādātājam ir arī jāieceļ datu aizsardzības speciālists, ievērojot noteiktus nosacījumus (37. pants), un viņam ir pienākums bez liekas kavēšanās paziņot pārzinim, tiklīdz tam kļuvis zināms personas datu aizsardzības pārkāpums (33. panta 2. punkts). Turklāt noteikumi par datu pārsūtīšanu uz trešām valstīm (V nodaļa) attiecas gan uz apstrādātājiem, gan uz pārziņiem. Šajā jautājumā EDAK uzskata, ka VDAR 28. panta 3. punkts, kas nosaka konkrētu saturu nepieciešamajam līgumam starp pārzini un apstrādātāju, uzliek apstrādātājiem tiešus pienākumus, tostarp pienākumu palīdzēt pārzinim nodrošināt atbilstību³⁶.

1.1 Apstrādātāja izvēle

94. Pārzinim ir **pienākums izmantot “tikai tādus apstrādātājus, kas sniedz pietiekamas garantijas**, ka tiks īstenoti atbilstoši tehniskie un organizatoriskie pasākumi”, lai apstrāde atbilstu VDAR prasībām, tostarp apstrādes drošības jomā, un nodrošināt datu subjektu tiesību aizsardzību³⁷. Tādēļ pārzinis ir atbildīgs par apstrādātāja sniegto garantiju pietiekamības novērtēšanu, un viņam jāspēj pierādīt, ka ir nopietni ņēmis vērā visus VDAR paredzētos elementus.
95. Apstrādātāja “sniegtās” garantijas ir tās, ko apstrādātājs spēj **pierādīt tā, lai pārzinis būtu apmierināts**, jo tās ir vienīgās, kuras pārzinis var efektīvi ņemt vērā, novērtējot pienākumu izpildi. Bieži vien šim nolūkam būs jāapmainās ar atbilstošiem dokumentiem (piemēram, ar privātuma politiku, pakalpojumu sniegšanas noteikumiem, apstrādes darbību reģistrācijas ierakstiem, reģistru pārvaldības politiku,

³⁶ Piemēram, apstrādātājam vajadzības gadījumā un pēc pieprasījuma jāpalīdz pārzinim nodrošināt pienākumu izpildi saistībā ar datu aizsardzības ietekmes novērtēšanu (VDAR 95. apsvērums). Tas jāparedz līgumā starp pārzini un apstrādātāju saskaņā ar VDAR 28. panta 3. punkta f) apakšpunktu.

³⁷ VDAR 28. panta 1. punkts un 81. apsvērums.

informācijas drošības politiku, ziņojumiem par ārējām datu aizsardzības revīzijām un starptautiski atzītiem sertifikātiem, piemēram, ar ISO 27000 sērijas apliecinājumiem).

96. Pārziņa novērtējums par to, vai garantijas ir pietiekamas, ir riska novērtēšanas veids, kas lielā mērā būs atkarīgs no apstrādātājam uzticētās apstrādes veida, un tas ir jāveic katrā gadījumā atsevišķi, ņemot vērā apstrādes raksturu, apjomu, kontekstu un nolūkus, kā arī riskus fizisko personu tiesībām un brīvībām. Līdz ar to EDAK nevar nodrošināt pilnīgu dokumentu vai darbību sarakstu, kas apstrādātājam jāuzrāda vai jāpierāda jebkurā konkrētā scenārijā, jo tas lielā mērā ir atkarīgs no apstrādes īpašajiem apstākļiem.
97. Pārzinim ir jāņem vērā šādi elementi³⁸, lai novērtētu garantiju pietiekamību — apstrādātāja **eksperta zināšanas** (piemēram, tehniskās zināšanas saistībā ar drošības pasākumiem un datu aizsardzības pārkāpumiem), apstrādātāja **uzticamība** un apstrādātāja **resursi**. Apstrādātāja reputācija tirgū arī var būt svarīgs faktors, kas pārzinim jāņem vērā.
98. Turklāt apstiprināta rīcības kodeksa vai sertifikācijas mehānisma ievērošanu var izmantot kā elementu, ar kuru var pierādīt garantiju pietiekamību³⁹. Tādēļ apstrādātājiem ir ieteicams informēt pārzini par šo apstākli, kā arī par jebkurām izmaiņām attiecībā uz minēto ievērošanu.
99. Pienākums izmantot tikai tādus apstrādātājus, kuri “sniedz pietiekamas garantijas”, kas iekļauts VDAR 28. panta 1. punktā, ir pastāvīgs pienākums. Tas nebeidzas brīdī, kad pārzinis un apstrādātājs noslēdz līgumu vai citu juridisku dokumentu. Pārzinim drīzāk ir atbilstīgos intervālos jāpārbauda apstrādātāja sniegtās garantijas, tostarp vajadzības gadījumā veicot revīzijas un pārbaudes⁴⁰.

1.2 Līguma vai cita juridiska dokumenta veids

100. Jebkura personas datu apstrāde, ko veic apstrādātājs, jāregulē ar līgumu vai citu juridisku dokumentu, kas saskaņā ar ES vai dalībvalsts tiesību aktiem noslēgts starp pārzini un apstrādātāju, kā prasīts VDAR 28. panta 3. punktā.
101. Šāds juridisks dokuments jānoslēdz **rakstveidā, tostarp elektroniski**⁴¹. Tādēļ nerakstītas vienošanās (neatkarīgi no tā, cik tās ir detalizētas vai efektīvas) nevar uzskatīt par pietiekamām, lai izpildītu VDAR 28. pantā noteiktās prasības. Lai izvairītos no grūtībām, pierādot, ka līgums vai kāds cits juridisks dokuments patiešām ir spēkā, EDAK iesaka nodrošināt, lai šajā juridiskajā dokumentā tiktu iekļauti nepieciešamie paraksti saskaņā ar piemērojamiem tiesību aktiem (piemēram, līgumtiesībām).
102. Turklāt līgumam vai citam juridiskam dokumentam, kas paredzēts Savienības vai dalībvalsts tiesību aktos, ir jābūt **saistošam apstrādātājam** attiecībā pret pārzini, t. i., tam ir jānosaka apstrādātāja pienākumi, kas ir saistoši saskaņā ar ES vai dalībvalsts tiesību aktiem. Tāpat tajā jānosaka arī pārziņa pienākumi. Lielākajā daļā gadījumu tiks slēgts līgums, taču regulā ir minēti arī “citi juridiski akti”, piemēram, valsts tiesību akti (primārie vai sekundārie) vai citi juridiski instrumenti. Ja juridiskais dokuments neietver visu nepieciešamo minimālo saturu, tas jāpapildina ar līgumu vai citu juridisku dokumentu, kurā iekļauti trūkstošie elementi.

³⁸ Sk. VDAR 81. apsvērumu.

Eiropola regulas 28. panta 5. punkts un 81. apsvēruma.

⁴⁰ Skatīt arī VDAR 28. panta 3. punkta h) apakšpunktu.

⁴¹ VDAR 28. panta 9. punkts.

103. Tā kā regula paredz skaidru pienākumu slēgt rakstisku līgumu, ja nav spēkā cita atbilstoša juridiska akta, līguma neesamība ir VDAR pārkāpums⁴². Gan pārzinis, gan apstrādātājs ir atbildīgi par to, lai nodrošinātu, ka apstrādi reglamentē līgums vai cits juridisks dokuments⁴³. Ievērojot VDAR 83. panta noteikumus, kompetentā uzraudzības iestāde varēs uzlikt administratīvo naudassodu gan pārzinim, gan apstrādātājam, ņemot vērā katra atsevišķā gadījuma apstākļus. Līgumi, kas noslēgti pirms VDAR spēkā stāšanās dienas, bija jāatjaunina, ņemot vērā 28. panta 3. punktu. Šādas atjaunināšanas neveikšana un iepriekš spēkā esoša līguma nesaskaņošana ar VDAR prasībām ir 28. panta 3. punkta pārkāpums.

Rakstisku līgumu, kas paredzēts VDAR 28. panta 3. punktā, var iekļaut plašākā līgumā, piemēram, pakalpojumu līmeņa nolīgumā. Lai atvieglotu pierādīšanu, ka VDAR tiek ievērota, EDAK iesaka tos līguma elementus, kas paredz ieviest VDAR 28. pantu, skaidri identificēt kā tādus vienuviet (piemēram, pielikumā).

104. Lai izpildītu pienākumu noslēgt līgumu, **pārzinis un apstrādātājs var izvēlēties risināt sarunas par savu līgumu**, iekļaujot tajā visus obligātos elementus, **vai arī pilnībā vai daļēji izmantot līguma standartklauzulas, kas saistītas ar pienākumiem, kuri noteikti 28. pantā**⁴⁴.

105. Standarta līguma klauzulu kopumu (SCC) var pieņemt arī Komisija⁴⁵ vai uzraudzības iestāde saskaņā ar konsekvences mehānismu⁴⁶. Šīs klauzulas var iekļaut sertifikātā, ko pārzinim vai apstrādātājam piešķir saskaņā ar 42. vai 43. pantu⁴⁷.

106. EDAK vēlas paskaidrot, ka pārziņiem un apstrādātājiem nav pienākuma noslēgt līgumu, pamatojoties uz SCC, un SCC arī nav obligāti jāvērtē augstāk par sarunām, lai noslēgtu individuālu līgumu. Abas iespējas ir piemērotas, lai nodrošinātu atbilstību datu aizsardzības tiesību aktiem, atkarībā no konkrētajiem apstākļiem, ja vien tās atbilst 28. panta 3. punkta prasībām.

⁴² Tomēr rakstiskas vienošanās esamībai (vai neesamībai) nav izšķirošas nozīmes, lai veidotos pārziņa un apstrādātāja attiecības. Ja ir pamats uzskatīt, ka līgums neatbilst pašreizējai pārzināšanas situācijai, pamatojoties uz faktu analīzi par apstākļiem, kas saistīti ar pušu attiecībām un notiekošo personas datu apstrādi, no šīs vienošanās var atteikties. Turpretī pārziņa un apstrādātāja attiecības joprojām var pastāvēt arī bez rakstiskas vienošanās par apstrādi. Tomēr tas nozīmē VDAR 28. panta 3. punkta pārkāpumu. Turklāt noteiktos apstākļos, ja nav skaidri definētas attiecības starp pārzini un apstrādātāju, var rasties tāda problēma kā juridiskā pamata trūkums, ar ko jāpamato katra apstrāde, piemēram, attiecībā uz datu paziņošanu starp pārzini un iespējamo apstrādātāju.

⁴³ 28. panta 3. punkts nav attiecināms tikai uz pārziņiem vien. Situācijā, kad VDAR teritoriālā darbības joma attiecas tikai uz apstrādātāju, šis pienākums ir tieši piemērojams tikai apstrādātājam, skatīt arī EDAK pamatnostādnes 3/2018 par VDAR teritoriālo darbības jomu, 12. lpp.

⁴⁴ VDAR 28. panta 6. punkts. EDAK atgādina, ka līguma standartklauzulas, ar ko nodrošina atbilstību VDAR 28. pantam, nav tās pašas standarta līguma klauzulas, kas minētas 46. panta 2. punktā. Pirmās klauzulas detalizēti nosaka un paskaidro, kā tiks izpildīti 28. panta 3. un 4. punkta noteikumi, bet otrās nodrošina atbilstošus aizsardzības pasākumus gadījumos, kad personas dati tiek pārsūtīti uz trešo valsti vai starptautisku organizāciju, ja nav atbilstoša lēmuma saskaņā ar 45. panta 3. punktu.

⁴⁵ VDAR 28. panta 7. punkts. VDAR 28. panta 7. punkts. VDAR 28. panta 7. punkts. VDAR 28. panta 7. punkts. Skatīt EDAK un EDAU kopīgo atzinumu 1/2021 par standarta klauzulām līgumos starp pārziņiem un apstrādātājiem: https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/edpb-edps-joint-opinion/edpb-edps-joint-opinion-12021-standard_en.

⁴⁶ VDAR 28. panta 8. punkts. Uzraudzības un tiesu iestāžu pieņemto lēmumu reģistrs jautājumos, kas risināti, izmantojot konsekvences mehānismu, tostarp standarta līguma klauzulas, lai nodrošinātu atbilstību VDAR 28. pantam, ir pieejams šeit: https://edpb.europa.eu/our-work-tools/consistency-findings/register-for-decisions_en.

⁴⁷ VDAR 28. panta 6. punkts.

107. Ja puses vēlas izmantot standarta līguma klauzulu priekšrocības, viņu līgumā datu aizsardzības klauzulām jābūt tādām pašām kā SCC. SCC bieži vien tiek atstātas tukšas vietas aizpildīšanai vai tiek norādītas iespējas, kuras pusēm jāizvēlas. Tāpat, kā jau minēts iepriekš, SCC parasti tiks iestrādāts plašākā nolīgumā, kurā tiks aprakstīts līguma priekšmets, finansiālie nosacījumi un citas saskaņotās klauzulas — pusēm būs iespējams pievienot papildu klauzulas (piemēram, par piemērojamiem tiesību aktiem un jurisdikciju), ja tās tieši vai netieši nebūs pretrunā SCC⁴⁸ un neapdraudēs aizsardzību, ko nodrošina VDAR un ES vai dalībvalstu datu aizsardzības tiesību akti.
108. Līgumus starp pārziniem un apstrādātājiem dažkārt var vienpusēji sagatavot kāda viena puse. Tas, kura puse vai puses izstrādā līguma projektu, var būt atkarīgs no vairākiem faktoriem, tostarp no pušu stāvokļa tirgū un līgumiskā spēka, viņu tehniskās kompetences, kā arī no piekļuves juridiskajiem pakalpojumiem. Piemēram, daži pakalpojumu sniedzēji mēdz izstrādāt standartizētus noteikumus, kas ietver vienošanos par datu apstrādi.
109. Nolīgumam starp pārzini un apstrādātāju jāatbilst VDAR 28. panta prasībām, lai nodrošinātu, ka apstrādātājs apstrādā personas datus saskaņā ar VDAR. Jebkurā šādā nolīgumā jāņem vērā pārzini un apstrādātāju īpašie pienākumi. Kaut arī 28. pantā ir sniegts to punktu saraksts, kuri jāņem vērā visos līgumos, kas regulē attiecības starp pārziniem un apstrādātājiem, tas paredz arī iespēju sarunām starp šādu līgumu pusēm. Dažās situācijās pārzinim vai apstrādātājam var būt vajākas sarunu risināšanas spējas, lai pielāgotu datu aizsardzības nolīgumu. Izmantojot standarta līguma klauzulas, kas pieņemtas saskaņā ar 28. panta 7. un 8. punktu, tās var palīdzēt līdzsvarot sarunu pozīcijas un nodrošināt, ka līgumi atbilst VDAR.
110. Tas, ka līgumu un tā detalizētos darījuma noteikumus sagatavo pakalpojumu sniedzējs, nevis pārzinis, pats par sevi nav nekas problemātisks, un tas nav pietiekams pamats, lai secinātu, ka pakalpojumu sniedzējs jāuzskata par pārzini. Arī līgumiskā spēka nelīdzsvarotība starp nelielu datu pārzini un lielajiem pakalpojumu sniedzējiem nav jāuzskata par pamatojumu, kādēļ pārzinim būtu jāpieņem klauzulas un līguma noteikumi, kas neatbilst datu aizsardzības tiesību aktiem, un tā arī nevar atbrīvot pārzini no datu aizsardzības pienākumiem. Pārzinim ir jāizvērtē šie noteikumi, un, ja viņš tos brīvi pieņem un izmanto pakalpojumu, viņš arī uzņemas pilnu atbildību par atbilstību VDAR. Par visām apstrādātāja ierosinātajām izmaiņām datu apstrādes līgumos, kas tiek iekļautas standarta noteikumos, ir tieši jāpaziņo pārzinim un tās ir jāapstiprina pārzinim, ņemot vērā apstrādātāja rīcības brīvību attiecībā uz līdzekļu nebūtiskajiem elementiem (skatīt iepriekš 40.–41. punktu). Šo izmaiņu vienkārša publicēšana apstrādātāja tīmekļa vietnē neatbilst 28. pantam.

1.3 Līguma vai cita juridiska dokumenta saturs

111. Pirms pievērsties katrai detalizētajai prasībai, kas VDAR noteikta attiecībā uz līguma vai cita juridiska dokumenta saturu, ir nepieciešamas dažas vispārīgas piezīmes.

⁴⁸ EDAK atgādina, ka tāda pati elastība ir pieļaujama gadījumos, kad puses izvēlas izmantot SCC kā atbilstošu aizsardzības pasākumu, veicot pārsūtīšanu uz trešām valstīm saskaņā ar VDAR 46. panta 2. punkta c) apakšpunktu vai 46. panta 2. punkta d) apakšpunktu. VDAR 109. apsvērumā ir paskaidrots: *“Iespējai, ka pārzinis vai apstrādātājs var izmantot Komisijas vai uzraudzības iestādes pieņemtās standarta datu aizsardzības klauzulas, nebūtu jāizslēdz ne tas, ka pārzinis vai apstrādātājs var iekļaut standarta datu aizsardzības klauzulas plašākā līgumā, piemēram, līgumā starp apstrādātāju un citu apstrādātāju, ne arī tas, ka pārzinis vai apstrādātājs var pievienot citas klauzulas vai papildu garantijas, ar noteikumu, ka tās tieši vai netieši nav pretrunā [...] līguma standartklauzulām vai neierobežo datu subjekta pamattiesības vai brīvības. Pārzini un apstrādātāji būtu jāmudina nodrošināt papildu garantijas, izmantojot līgumsaistības, ar kurām papildina standarta aizsardzības klauzulas.”*

112. Kaut arī regulas 28. pantā norādītie elementi veido līguma galveno saturu, līgumam ir jābūt tam veidam, kā pārzinis un apstrādātājs ar detalizēti izstrādātiem norādījumiem paskaidro, kā šādi pamatelementi tiks īstenoti. Tādējādi **līgumā par apstrādi nevajadzētu tikai atkārtot VDAR noteikumus**; drīzāk tajā jāiekļauj specifiskāka konkrētā informācija par to, kā tiks izpildītas prasības un kāds drošības līmenis ir nepieciešams to personas datu apstrādei, kas ir līguma par apstrādi priekšmets. Sarunas un līguma izstrāde nebūt nav iepriekš paredzams uzdevums, un tā ir iespēja konkretizēt informāciju par apstrādi⁴⁹. Patiesi: “Datu subjekta tiesību un brīvību aizsardzība un pārziņu un apstrādātāju pienākumi un atbildība [..] prasa skaidri sadalīt pienākumus” saskaņā ar VDAR⁵⁰.
113. Vienlaikus līgumā **ņem vērā “konkrētos apstrādātāja uzdevumus un pienākumus saistībā ar veikamo apstrādi un risku datu subjekta tiesībām un brīvībām”**⁵¹. Vispārīgi runājot, līgums starp pusēm jāsigatavo, ņemot vērā konkrēto datu apstrādes darbību. Piemēram, nav jāpiemēro īpaši stingra aizsardzība un procedūras apstrādātājam, kuram uzticēta apstrādes darbība, no kuras izriet tikai nelieli riski — katram apstrādātājam ir jāatbilst regulā noteiktajām prasībām, bet pasākumi un procedūras ir jāpielāgo konkrētajai situācijai. Jebkurā gadījumā līgumā jāiekļauj visi 28. panta 3. punktā norādītie elementi. Vienlaikus līgumā jāiekļauj arī daži elementi, kas var palīdzēt apstrādātājam izprast ar apstrādi saistītos riskus datu subjektu tiesībām un brīvībām — tā kā darbība tiek veikta pārziņa vārdā, bieži vien pārzinim ir dziļāka izpratne par apstrādes radītajiem riskiem, jo pārzinis ir informēts par apstākļiem, kādos apstrāde notiek.
114. Pārejot pie līgumā vai citā juridiskā dokumentā **nepieciešamā satura**, EDAK interpretē 28. panta 3. punktu tā, ka tas prasa noteikt:
- apstrādes **priekšmetu** (piemēram, videonovērošanas ieraksti par cilvēkiem, kuri ienāk un iziet no augstas drošības objekta). Kaut arī apstrādes priekšmets ir plašs jēdziens, tas jāformulē ar pietiekamu konkrētību, lai būtu skaidrs, kāds ir apstrādes galvenais mērķis;
 - apstrādes **ilgumu**⁵² — jānosaka precīzs laika periods vai tā noteikšanai izmantotie kritēriji; piemēram, var atsaukties uz apstrādes līguma ilgumu;
 - apstrādes **veidu** — apstrādes ietvaros veikto darbību veidu (piemēram, “filmēšana”, “ierakstīšana”, “attēlu arhivēšana” utt.) un apstrādes **nolūku** (piemēram, neatļautas piekļuves atklāšana). Šim aprakstam jābūt pēc iespējas visaptverošam atkarībā no konkrētās apstrādes darbības, lai ārējās personas (piemēram, uzraudzības iestādes) varētu izprast apstrādātājam uzticētās apstrādes saturu un riskus;
 - **personas datu veidu** — tas jānorāda pēc iespējas detalizētāk (piemēram, videoieraksti ar personām, kuras ienāk objektā un iznāk no tā). Nepietiks tikai norādīt, ka tie ir “personas dati saskaņā ar VDAR 4. panta 1. punktu” vai “īpašas personas datu kategorijas saskaņā ar 9. pantu”. Īpašu datu kategoriju gadījumā līgumā vai juridiskā dokumentā jānorāda vismaz tas, par kādiem datu veidiem ir runa, piemēram, “informācija par veselības ierakstiem” vai “informācija par to, vai datu subjekts ir arodbiedrības biedrs”;

⁴⁹ Skatīt arī EDAK atzinumu 14/2019 par Dānijas uzraudzības iestādes iesniegto līguma standartklauzulu projektu (VDAR 28. panta 8. punkts), 5. lpp.

⁵⁰ Sk. VDAR 79. apsvērumu.

⁵¹ Sk. VDAR 81. apsvērumu.

⁵² Apstrādes ilgums ne vienmēr ir vienāds ar līguma darbības ilgumu (var būt juridiski pienākumi saglabāt datus ilgāku vai īsāku laika posmu).

- **datu subjektu kategorijas** — arī tās jānorāda pietiekami konkrētā veidā (piemēram, “apmeklētāji”, “darbinieki”, piegādes dienesti u. c.);
- **pārziņa pienākumus un tiesības** — pārziņa tiesības ir plašāk aplūkotas tālākās iedaļās (piemēram, attiecībā uz pārziņa tiesībām veikt pārbaudes un revīzijas). Attiecībā uz pārziņa pienākumiem tie ietver, piemēram, pārziņa pienākumu sniegt apstrādātājam līgumā minētos datus, sniegt un dokumentēt jebkurus norādījumus, kas attiecas uz apstrādātāja veikto datu apstrādi, lai pirms apstrādes un visā tās laikā nodrošinātu, ka apstrādātājs izpilda VDAR noteiktos pienākumus, un uzraudzīt apstrādi, tostarp veicot revīzijas un pārbaudes apstrādātāja objektos.

115. Kaut arī VDAR ir uzskaitīti elementi, kas vienmēr jāiekļauj līgumā, tajā var iekļaut arī citu būtisku informāciju atkarībā no situācijas un apstrādes riskiem, kā arī no jebkurām papildus piemērojām prasībām.

1.3.1 Apstrādātājs drīkst apstrādāt datus tikai saskaņā ar pārziņa dokumentētiem norādījumiem (VDAR 28. panta 3. punkta a) apakšpunkts)

116. Šis pienākums jānorāda tādēļ, ka apstrādātājs apstrādā datus pārziņa vārdā. Pārziņiem jāsniedz saviem apstrādātājiem norādījumi par katru apstrādes darbību. Šādi norādījumi var attiekties uz pieļaujamu un nepieļaujamu personas datu apstrādi, detalizētākām procedūrām, datu aizsardzības veidiem utt. Apstrādātājs nedrīkst pārsniegt pārziņa norādījumus. Tomēr apstrādātājs var ieteikt kādus elementus, kuri, ja pārzinis tos pieņem, kļūst par sniegto norādījumu daļu.

117. Ja apstrādātājs apstrādā datus ārpus pārziņa norādījumiem vai pārsniedz tos un tas ietekmē lēmumu, ar ko nosaka apstrādes nolūkus un līdzekļus, apstrādātājs pārkāpj savus pienākumus un pat tiek atzīts par pārzini attiecībā uz minēto apstrādi saskaņā ar 28. panta 10. punktu (skatīt tālāk 1.5. apakšpunktu⁵³).

118. Pārziņa sniegtie norādījumi ir **jādokumentē**. Šim nolūkam līguma vai cita juridiska dokumenta pielikumā ir ieteicams iekļaut procedūru un veidni turpmāku norādījumu sniegšanai. Alternatīvi, norādījumus var sniegt jebkurā rakstiskā veidā (piemēram, pa e-pastu), kā arī jebkurā citā dokumentētā veidā, ja vien ir iespējams saglabāt šādu norādījumu reģistrācijas ierakstus. Jebkurā gadījumā, lai izvairītos no grūtībām pierādīt, ka pārziņa norādījumi ir pienācīgi dokumentēti, EDAK iesaka šādus norādījumus saglabāt kopā ar līgumu vai citu juridisko dokumentu.

119. Apstrādātāja pienākums atturēties no jebkurām apstrādes darbībām, kas nav pamatotas ar pārziņa norādījumiem, attiecas arī uz personas datu **pārsūtīšanu** uz trešo valsti vai starptautisku organizāciju. Līgumā jāprecizē prasības pārsūtīšanai uz trešām valstīm vai starptautiskām organizācijām, ņemot vērā VDAR V nodaļas noteikumus.

120. EDAK iesaka pārzinim pievērst pienācīgu uzmanību šim konkrētajam punktam, jo īpaši gadījumā, ja apstrādātājs vēlas deleģēt kādas apstrādes darbības citiem apstrādātājiem un ja apstrādātājam ir nodaļas vai struktūrvienības, kas atrodas trešās valstīs. Ja pārziņa norādījumi neļauj pārsūtīt vai izpaust informāciju trešām valstīm, apstrādātājam nebūs atļauts nodot apstrādi apakšapstrādātājam trešā valstī, kā arī viņam nebūs atļauts uzdot apstrādāt šos datus kādā no viņa nodaļām ārpus ES.

121. Apstrādātājs drīkst apstrādāt datus arī bez pārziņa dokumentētiem norādījumiem, **ja apstrādātājam ir jāapstrādā un/vai jāpārsūta personas dati, pamatojoties uz ES tiesību aktiem vai dalībvalsts tiesību aktiem, kas attiecas uz apstrādātāju**. Arī šis noteikums liecina, cik svarīgi ir rūpīgi apspriest un izstrādāt datu apstrādes līgumus, jo, piemēram, jebkurai pusei var būt nepieciešama juridiska konsultācija par

⁵³ Skatīt II daļas 1.5. apakšpunktu (“Apstrādātājs, kas nosaka apstrādes nolūkus un līdzekļus”).

šādas tiesību aktu prasības esamību. Tas jāizdara laikus, jo apstrādātājam ir pienākums pirms apstrādes uzsākšanas informēt pārzini par šādu prasību. Vienīgi gadījumā, ja tie paši (ES vai dalībvalsts) tiesību akti aizliedz apstrādātājam informēt pārzini “svarīgu sabiedrības interešu dēļ”, šāda informācijas sniegšanas pienākuma nav. Jebkurā gadījumā jebkāda pārsūtīšana vai izpaušana var notikt tikai tad, kad to atļauj Savienības tiesību akti, tostarp saskaņā ar VDAR 48. pantu.

1.3.2 Apstrādātājam jānodrošina, ka personas, kuras ir pilnvarotas apstrādāt datus, ir apņēmušās ievērot konfidencialitāti vai tām ir noteikts attiecīgs likumisks pienākums ievērot konfidencialitāti (VDAR 28. panta 3. punkta b) apakšpunkts)

122. Līgumā jānorāda, ka apstrādātājam ir jānodrošina, lai ikviens, kuru tas pilnvaro apstrādāt personas datus, būtu apņēmis ievērot konfidencialitāti. Tas var izdarīt vai nu ar īpašu līgumisku vienošanos, vai arī jau esošo likumisko pienākumu ietvaros.
123. Plašais jēdziens “personas, kuras ir pilnvarotas apstrādāt personas datus” ietver darbiniekus un pagaidu darbiniekus. Vispārīgi runājot, apstrādātājam personas dati jādara pieejami tikai tiem darbiniekiem, kuriem tie patiešām ir vajadzīgi, lai izpildītu uzdevumus, kuru veikšanai pārzinis ir apstrādātāju nolīdzis.
124. Saistībā vai pienākumam ievērot konfidencialitāti jābūt “atbilstīgam”, proti, tam faktiski jāaizliedz pilnvarotajai personai bez atļaujas izpaust jebkuru konfidenciālu informāciju un tam jābūt pietiekami plašam, lai aptvertu arī visus tos personas datus, kas tiek apstrādāti pārziņa vārdā, kā arī nosacījumus, saskaņā ar kuriem personas dati tiek apstrādāti.

1.3.3 Apstrādātājam jāīsteno visi pasākumi, kas nepieciešami saskaņā ar 32. pantu (VDAR 28. panta 3. punkta c) apakšpunkts)

125. 32. pantā ir noteikts, ka pārzinis un apstrādātājs īsteno atbilstīgus tehniskus un organizatoriskus drošības pasākumus. Kaut arī šis pienākums jau ir tieši uzlikts apstrādātājam, kura apstrādes darbības ietilpst VDAR darbības jomā, pienākums veikt visus pasākumus, kas prasīti saskaņā ar 32. pantu, tomēr ir jāparedz līgumā par apstrādes darbībām, kuras uzticējis pārzinis.
126. Kā norādīts iepriekš, apstrādes līgumam nevajadzētu tikai atkārtot VDAR noteikumus. Līgumā jāiekļauj informācija vai atsauce uz veicamajiem drošības pasākumiem, **apstrādātāja pienākums pirms izmaiņu veikšanas saņemt pārziņa apstiprinājumu** un regulāra drošības pasākumu pārskatīšana, lai nodrošinātu to piemērotību riskiem, kas laika gaitā var mainīties. Informācijai par līgumā iekļaujamajiem drošības pasākumiem jābūt tik detalizētai, lai pārzinis varētu novērtēt šo pasākumu piemērotību saskaņā ar VDAR 32. panta 1. punktu. Turklāt ir jāsniedz arī apraksts, lai pārzinis varētu izpildīt savu pārskatatbildības pienākumu saskaņā ar VDAR 5. panta 2. punktu un 24. pantu attiecībā uz apstrādātājam uzdotajiem drošības pasākumiem. Atbilstošu apstrādātāja pienākumu palīdzēt pārzinim un darīt pieejamu visu informāciju, kas nepieciešama atbilstības pierādīšanai, var izsecināt no VDAR 28. panta 3. punkta f) un h) apakšpunkta.
127. Tas, cik daudz norādījumu pārzinis sniegs apstrādātājam par veicamajiem pasākumiem, tas būs atkarīgs no konkrētajiem apstākļiem. Dažos gadījumos pārzinis var sniegt skaidru un detalizētu īstenojamo drošības pasākumu aprakstu. Citos gadījumos pārzinis var aprakstīt sasniedzamos minimālos drošības mērķus, vienlaikus pieprasot, lai apstrādātājs ierosina konkrētu drošības pasākumu īstenošanu. Jebkurā gadījumā pārzinim ir jāiesniedz apstrādātājam apstrādes darbību apraksts un drošības mērķi (pamatojoties uz pārziņa veikto riska novērtējumu), kā arī jāapstiprina apstrādātāja ierosinātie pasākumi. To var iekļaut līguma pielikumā. Pārzinis izmanto savas lēmumu pieņemšanas tiesības

attiecībā uz drošības pasākumu galvenajām iezīmēm, vai nu skaidri uzskaitot pasākumus, vai arī apstiprinot apstrādātāja ierosinātos.

1.3.4 Apstrādātājam jāievēro 28. panta 2. un 4. punktā minētie nosacījumi, saskaņā ar kuriem tiek piesaistīts cits apstrādātājs (VDAR 28. panta 3. punkta d) apakšpunkts).

128. Līgumā jānorāda, ka apstrādātājs nedrīkst iesaistīt citu apstrādātāju bez pārziņa iepriekšējas rakstiskas atļaujas un tas, vai šī atļauja būs konkrēta vai vispārīga. Vispārīgas atļaujas gadījumā apstrādātājam ir jāinformē pārzinis par jebkuru apakšapstrādātāju nomainīšanu, saņemot rakstisku atļauju, un jādod pārzinim iespēja iesniegt iebildumus. Ir ieteicams šo procesu paredzēt līgumā. Jāatzīmē, ka apstrādātāja pienākums informēt pārzini par jebkuru apakšapstrādātāju nomainīšanu nozīmē, ka apstrādātājs aktīvi norāda vai atzīmē šādu nomainīšanu, lai pārzinis par to uzzinātu⁵⁴. Turklāt gadījumos, kad nepieciešama īpaša atļauja, līgumā jānosaka šādas atļaujas saņemšanas process.
129. Ja apstrādātājs iesaista citu apstrādātāju, starp tiem ir jānoslēdz līgums, uzliekot šim citam apstrādātājam tādus pašus datu aizsardzības pienākumus kā sākotnējam apstrādātājam, vai arī šie pienākumi ir jānosaka ar citu juridisku dokumentu saskaņā ar Savienības vai dalībvalsts tiesību aktiem (skatīt arī tālāk 160. punktu). Tas ietver pienākumu saskaņā ar 28. panta 3. punkta h) apakšpunktu atļaut un palīdzēt pārzinim vai citam pārziņa pilnvarotam revidentam veikt revīzijas⁵⁵. Apstrādātājs ir atbildīgs pārzinim par to, lai citi apstrādātāji izpildītu datu aizsardzības pienākumus (papildu informāciju par līguma ieteicamo saturu skatīt turpmāk 1.6. apakšpunktā⁵⁶).

1.3.5 Apstrādātājam jāpalīdz pārzinim [...] izpildīt savu pienākumu atbildēt uz pieprasījumiem par [...] datu subjekta tiesību īstenošanu (VDAR 28. panta 3. punkta e) apakšpunkts).

130. Kaut arī par datu subjektu pieprasījumu izskatīšanu atbildīgs ir pārzinis, līgumā jānosaka, ka apstrādātājam ir pienākums sniegt palīdzību “ciktāl tas ir iespējams” un “ar atbilstīgiem tehniskiem un organizatoriskiem pasākumiem”. Šīs palīdzības raksturs var ievērojami atšķirties, “ņemot vērā apstrādes būtību” un atkarībā no apstrādātājam uzticētās darbības veida. Papildu informācija par apstrādātāja sniegto palīdzību jāiekļauj līgumā vai tā pielikumā.
131. Kaut arī šī palīdzība var izpausties tikai kā saņemtā pieprasījuma tūlītēja pārsūtīšana un/vai iespēja pārzinim tieši iegūt un pārvaldīt attiecīgos personas datus, dažos gadījumos apstrādātājam tiks uzticēti konkrētāki tehniski pienākumi, jo īpaši, ja tam ir iespēja iegūt un pārvaldīt personas datus.
132. Ir svarīgi paturēt prātā to, ka, lai gan atsevišķu pieprasījumu praktisko pārvaldību var nodot ārpalpojuma apstrādātājam, pārzinis saglabā atbildību par minēto pieprasījumu izpildi. Tādēļ pārzinim ir jānovērtē, vai datu subjektu pieprasījumi ir pieņemami un/vai tiek ievērotas VDAR noteiktās prasības, vai nu katrā gadījumā atsevišķi, vai arī pamatojoties uz skaidriem norādījumiem, kas apstrādātājam sniegti līgumā pirms apstrādes sākuma. Tāpat pārzinis nedrīkst pagarināt III nodaļā noteiktos termiņus, pamatojoties uz to, ka apstrādātājam ir jāsniedz nepieciešamā informācija.

⁵⁴ Savukārt šim nolūkam nepietiek, piemēram, ar to, ka apstrādātājs tikai nodrošina pārzinim vispārēju piekļuvi apakšapstrādātāju sarakstam, kas laiku pa laikam var tikt atjaunināts, īpaši nenorādot katru paredzēto jauno apakšapstrādātāju. Citiem vārdiem, apstrādātājam ir aktīvi jāinformē pārzinis par visām izmaiņām sarakstā (t. i., jo īpaši par katru paredzēto jauno apakšapstrādātāju).

⁵⁵ Skatīt arī EDAK 2019. gada 9. jūlija Atzinumu 14/2019 par Dānijas uzraudzības iestādes iesniegto līguma standartklauzulu projektu (VDAR 28. panta 8. punkts), 44. punkts.

⁵⁶ Skatīt II daļas 1.6. apakšpunktu (“Apakšapstrādātāji”).

1.3.6 Apstrādātājam jāpalīdz pārzinim nodrošināt 32. līdz 36. pantā minēto pienākumu izpildi (VDAR 28. panta 3. punkta f) apakšpunkts).

133. Lai nepieļautu, ka līgumā tiek tikai atkārtoti šie palīdzības sniegšanas pienākumi, **līgumā jāiekļauj informācija par to, kā apstrādātājam tiek lūgts palīdzēt pārzinim izpildīt uzskaitītos pienākumus.** Piemēram, procedūras un veidlapu paraugus var pievienot līguma pielikumos, lai apstrādātājs varētu sniegt pārzinim visu nepieciešamo informāciju.
134. Apstrādātāja sniegtās palīdzības veids un pakāpe var būt ļoti atšķirīga, “*ņemot vērā apstrādes veidu un apstrādātājam pieejamo informāciju*”. Pārzinim ir pienācīgi jāinformē apstrādātājs par apstrādes radīto risku un par jebkuriem citiem apstākļiem, kas var palīdzēt apstrādātājam izpildīt savus pienākumus.
135. Pārejot pie konkrētajiem pienākumiem, apstrādātājam, pirmkārt, ir pienākums palīdzēt pārzinim izpildīt pienākumu pieņemt atbilstošus tehniskus un organizatoriskus pasākumus, lai nodrošinātu apstrādes drošību⁵⁷. Kaut arī tas zināmā mērā var pārklāties ar prasību, ka apstrādātājs pats pieņem atbilstošus drošības pasākumus, ja apstrādātāja veiktās apstrādes darbības ietilpst VDAR darbības jomā, tie joprojām ir divi atšķirīgi pienākumi, jo viens attiecas uz apstrādātāja paša veiktajiem pasākumiem un otrs attiecas uz pārziņa pasākumiem.
136. Otrkārt, apstrādātājam jāpalīdz pārzinim izpildīt pienākumu paziņot uzraudzības iestādei un datu subjektiem par personas datu aizsardzības pārkāpumiem. Apstrādātājam ir jāinformē pārzinis, tiklīdz tas atklāj personas datu aizsardzības pārkāpumu, kas ietekmē apstrādātāja vai apakšapstrādātāja iekārtas/IT sistēmas, un jāpalīdz pārzinim iegūt informāciju, kas jāiekļauj ziņojumā uzraudzības iestādei⁵⁸. VDAR prasa, lai pārzinis bez liekas kavēšanās paziņo par pārkāpumu, lai samazinātu kaitējumu fiziskām personām un maksimāli palielinātu iespēju pienācīgi novērst pārkāpumu. Tādējādi arī apstrādātāja paziņojums datu pārzinim jāiesniedz bez liekas kavēšanās⁵⁹. Atkarībā no apstrādātājam uzticētās apstrādes īpašajām iezīmēm pusēm var būt lietderīgi paredzēt līgumā noteiktu laika robežu (piemēram, stundu skaitu), līdz kurai apstrādātājam jāinformē pārzinis, kā arī norādīt kontaktpunktu šādiem paziņojumiem, iesniegšanas veidu un minimālo saturu, kas nepieciešams pārzinim⁶⁰. Līgumiskā vienošanās starp pārzini un apstrādātāju var ietvert arī pilnvarojumu un prasību apstrādātājam tieši paziņot par datu aizsardzības pārkāpumu saskaņā ar 33. un 34. pantu, bet juridiskā atbildība par paziņošanu paliek pārzinim⁶¹. Ja apstrādātājs paziņo par datu aizsardzības pārkāpumu tieši uzraudzības iestādei un informē datu subjektus saskaņā ar 33. un 34. pantu, apstrādātājam ir jāinformē arī pārzinis un jāiesniedz pārzinim šā paziņojuma kopijas un informācijas datu subjektiem kopijas.
137. Turklāt apstrādātājam ir arī jāpalīdz pārzinim vajadzības gadījumā veikt ietekmes uz datu aizsardzību novērtējumus un konsultēties ar uzraudzības iestādi, ja iznākumā atklājas, ka pastāv augsts risks, kuru nav iespējams mazināt.
138. Palīdzības sniegšanas pienākums nenozīmē atbildības pārcelšanu, jo šie pienākumi ir uzlikti pārzinim. Piemēram, lai gan ietekmes uz datu aizsardzību novērtējumu praksē var veikt apstrādātājs, pārzinis

⁵⁷ VDAR 32. pants.

⁵⁸ VDAR 33. panta 3. punkts.

⁵⁹ Plašāku informāciju skatīt Pamatnostādnēs par personas datu aizsardzības pārkāpumu paziņošanu saskaņā ar Regulu 2016/679, WP250rev.01, 2018. gada 6. februāris, 13.–14. lpp.

⁶⁰ EDAK 2019. gada 9. jūlija atzinums 14/2019 par Dānijas UI iesniegto līguma standartklauzulu projektu (VDAR 28. panta 8. punkts) ir pieejams šeit: https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/edpb_opinion_201914_dk_scc_en.pdf.

⁶¹ Pamatnostādnēs par personas datu aizsardzības pārkāpumu paziņošanu saskaņā ar Regulu 2016/679, WP250rev.01, 2018. gada 6. februāris, 14. lpp.

joprojām ir atbildīgs par pienākumu veikt novērtējumu⁶² un apstrādātājam ir jāpalīdz pārzinim tikai “vajadzības gadījumā un pēc pieprasījuma”⁶³. Rezultātā pārzinim, nevis apstrādātājam ir jāuzņemas iniciatīva, lai veiktu ietekmes uz datu aizsardzību novērtējumu.

1.3.7 Pēc apstrādes pakalpojumu sniegšanas pabeigšanas apstrādātājam pēc pārziņa izvēles jādzēš vai jāatdod visi personas dati pārzinim un jādzēš esošās kopijas (VDAR 28. panta 3. punkta g) apakšpunkts).

139. Līguma noteikumi ir paredzēti, lai nodrošinātu, ka personas dati tiek pienācīgi aizsargāti pēc “ar apstrādi saistīto pakalpojumu sniegšanas” pabeigšanas — tādēļ pārzinim ir jāizlemj, kas apstrādātājam jādara attiecībā uz personas datiem.
140. Pārzinis jau sākumā var izlemt, norādot to līgumā, vai personas dati tiks dzēsti vai atdoti, izmantojot rakstisku paziņojumu, kas laikus jānosūta apstrādātājam. Līgumā vai citā juridiskā dokumentā datu pārzinim jāparedz iespēja mainīt izvēli, kas izdarīta pirms ar apstrādi saistīto pakalpojumu sniegšanas pabeigšanas. Līgumā jāizklāsta šādu norādījumu sniegšanas process.
141. Ja pārzinis izvēlas personas datus dzēst, apstrādātājam ir jānodrošina, ka dzēšana tiek veikta drošā veidā, arī lai ievērotu VDAR 32. panta prasības. Apstrādātājam jāapstiprina pārzinim, ka dzēšana ir pabeigta noteiktajā termiņā un saskaņotajā veidā.
142. Apstrādātājam jāizdzēš visas esošās datu kopijas, ja vien ES vai dalībvalsts tiesību akti neprasa turpmāku saglabāšanu. Ja apstrādātājs vai pārzinis ir informēts par šādu tiesību aktu prasību, tam pēc iespējas ātrāk jāinformē par to otra puse.

1.3.8 Apstrādātājam jādara pārzinim pieejama visa informācija, kas nepieciešama, lai apliecinātu, ka tiek pildīti 28. pantā paredzētie pienākumi, un lai ļautu pārzinim vai citam pārziņa pilnvarotam revidentam veikt revīzijas, tostarp pārbaudes, un sniegtu tajās ieguldījumu (VDAR 28. panta 3. punkta h) apakšpunkts).

143. Līgumā iekļauj detalizētu informāciju par to, cik bieži un kā jāvirzās informācijas plūsmai starp apstrādātāju un pārzini, lai pārzinis būtu pilnībā informēts par apstrādes detaļām, kas ir būtiskas, lai pierādītu atbilstību VDAR 28. pantā noteiktajiem pienākumiem. Piemēram, apstrādātāja reģistrēto apstrādes darbību attiecīgās daļas var tikt kopīgotas ar pārzini. Apstrādātājam jāiesniedz visa informācija par to, kā tiks veikta apstrādes darbība pārziņa vārdā. Šādā informācijā jāiekļauj informācija par izmantoto sistēmu darbību, drošības pasākumiem, to, kā tiek ievērotas datu saglabāšanas prasības, datu atrašanās vietu, datu pārsūtīšanu, to, kam ir piekļuve datiem un kas ir datu saņēmēji, to, kādi apakšapstrādātāji ir iesaistīti, utt.
144. Līgumā iekļauj arī plašāku informāciju par spēju veikt un pienākumu palīdzēt pārziņa vai cita pārziņa pilnvarota revidenta veiktajās pārbaudēs un revīzijās.

VDAR nosaka, ka pārbaudes un revīzijas veic pārzinis vai trešā persona, kuru pilnvarojis pārzinis. Šādas revīzijas mērķis ir nodrošināt, lai pārzinim būtu visa informācija par apstrādes darbību, kas tiek veikta viņa vārdā, un apstrādātāja sniegtajām garantijām. Apstrādātājs var ieteikt izvēlēties konkrētu revidentu, taču galīgais lēmums ir jāpieņem pārzinim saskaņā ar VDAR 28. panta 3. punkta

⁶² 29. panta datu aizsardzības darba grupa, Pamatnostādnes novērtējuma par ietekmi uz datu aizsardzību (NIDA) veikšanai un noskaidrošanai, vai apstrāde “varētu radīt augstu risku” Regulas 2016/679 nozīmē, WP248rev.01, 14. lpp.

⁶³ Sk. VDAR 95. apsvērumu.

h) apakšpunktu⁶⁴. Turklāt pat tad, ja pārbaudi veic apstrādātāja ieteikts revidents, pārzinis saglabā tiesības apstrīdēt šīs pārbaudes apjomu, metodiku un rezultātus⁶⁵.

Pusēm godprātīgi jāsadarbojas un jāizvērtē, vai un kad ir nepieciešams veikt revīzijas apstrādātāja telpās, kā arī tas, kāda veida revīzija vai pārbaude (attālināta/ uz vietas/ cita veida pārbaude, kas ļauj iegūt vajadzīgo informāciju) ir nepieciešama un piemērota konkrētajā gadījumā, ņemot vērā arī drošības apsvērumus; galīgā izvēle par to ir jāizdara pārzinim. Pēc pārbaudes rezultātiem pārzinim jābūt iespējai pieprasīt, lai apstrādātājs veic papildu pasākumus, piemēram, novērš konstatētos trūkumus un nepilnības⁶⁶. Tāpat ir jāparedz īpašas procedūras attiecībā uz apstrādātāja un pārziņa veikto apakšapstrādātāju pārbaudi (skatīt tālāk 1.6. apakšpunktu⁶⁷).

145. Jautājums par izmaksu sadalīšanu starp pārzini un apstrādātāju saistībā ar revīzijām VDAR nav apskatīts, un tas ir jāregulē, ņemot vērā komerciālos apsvērumus. Tomēr 28. panta 3. punkta h) apakšpunkts paredz, ka līgumā jāiekļauj apstrādātāja pienākums darīt pieejamu pārzinim visu nepieciešamo informāciju un pienākums atļaut un palīdzēt revīzijās, tostarp pārbaudēs, ko veic pārzinis vai cits pārziņa pilnvarots revidents. Praksē tas nozīmē, ka puses nedrīkst līgumā iekļaut klauzulas, kas paredz tādas izmaksu vai maksu maksājumus, kas nepārprotami ir nesamērīgi vai pārmērīgi un tādējādi var atturēt kādu no pusēm. Šādas klauzulas patiešām nozīmētu, ka 28. panta 3. punkta h) apakšpunktā noteiktās tiesības un pienākumi nekad netiks īstenoti praksē un kļūs tikai teorētiski, lai gan tie ir VDAR 28. pantā paredzēto datu aizsardzības garantiju neatņemama sastāvdaļa.

1.4 Norādījumi, kas pārkāpj datu aizsardzības tiesību aktus

146. Saskaņā ar 28. panta 3. punktu apstrādātājam nekavējoties jāinformē pārzinis, ja, viņaprāt, kāds norādījums pārkāpj VDAR vai citus Savienības vai dalībvalstu datu aizsardzības noteikumus.
147. Patiesi, apstrādātājam ir pienākums izpildīt pārziņa norādījumus, taču tam ir arī vispārīgs pienākums ievērot tiesību aktus. Norādījums, kas pārkāpj datu aizsardzības tiesību aktus, šķiet, rada pretrunu starp abiem iepriekš minētajiem pienākumiem.
148. Saņemot informāciju, ka kāds no pārziņa norādījumiem, iespējams, ir pretrunā datu aizsardzības tiesību aktiem, pārzinim jāizvērtē situācija un jānosaka, vai šis norādījums patiešām pārkāpj datu aizsardzības prasības.
149. EDAK iesaka pusēm apspriesties un vienoties līgumā par sekām, ko rada apstrādātāja iesniegtais paziņojums par pārkāpjošo norādījumu un pārziņa bezdarbība šajā jautājumā. Viens risinājums būtu iekļaut klauzulu par līguma darbības izbeigšanu, ja pārzinis uzstāj uz nelikumīgu norādījumu. Cits risinājums būtu klauzula par apstrādātāja iespēju apturēt attiecīgā norādījuma izpildi, līdz pārzinis apstiprina, groza vai atsauc savu norādījumu⁶⁸.

1.5 Apstrādātājs, kas nosaka apstrādes nolūkus un līdzekļus

⁶⁴ Skatīt EDAK un EDAU kopīgo atzinumu 1/2021 par standarta klauzulām līgumos starp pārziņiem un apstrādātājiem, 43. punkts.

⁶⁵ Skatīt atzinumu 14/2019 par Dānijas uzraudzības iestādes iesniegto līguma standartklauzulu projektu (VDAR 28. panta 8. punkts), 43. punkts.

⁶⁶ Skatīt Atzinumu 14/2019 par Dānijas uzraudzības iestādes iesniegto līguma standartklauzulu projektu (VDAR 28. panta 8. punkts), 43. punkts.

⁶⁷ Skatīt II daļas 1.6. apakšpunktu ("Apakšapstrādātāji").

⁶⁸ Skatīt EDAK un EDAU kopīgo Atzinumu 1/2021 par standarta klauzulām līgumos starp pārziņiem un apstrādātājiem, 39. punkts.

150. Ja apstrādātājs pārkāpj regulu, nosakot apstrādes nolūkus un līdzekļus, to atzīst par pārzini attiecībā uz minēto apstrādi (VDAR 28. panta 10. punkts).

1.6 Apakšapstrādātāji

151. Datu apstrādes darbības bieži vien veic liels skaits dalībnieku, un apakšuzņēmēju ķēdes kļūst arvien sarežģītākas. VDAR ievieš īpašus pienākumus, kas rodas, ja (apakš)apstrādātājs plāno iesaistīt citu dalībnieku, tādējādi pievienojot ķēdē vēl vienu posmu, un uztic tam darbības, kurām nepieciešama personas datu apstrāde. Analīze par to, vai pakalpojumu sniedzējs darbojas kā apakšapstrādātājs, jāveic saskaņā ar iepriekš rakstīto par apstrādātāja jēdzienu (skatīt iepriekš 83. punktu).
152. Kaut arī šī ķēde var būt diezgan gara, pārzinis saglabā savu galveno atbildību par apstrādes nolūka un līdzekļu noteikšanu. VDAR 28. panta 2. punkts nosaka, ka apstrādātājs nedrīkst iesaistīt citu apstrādātāju bez iepriekšējas konkrētas vai vispārējas rakstiskas pārzina atļaujas (tostarp elektroniski). Vispārējas rakstiskas atļaujas gadījumā apstrādātājam jāinformē pārzinis par jebkurām iecerētajām izmaiņām saistībā ar citu apstrādātāju iesaisti vai apstrādātāju nomaiņu, tādējādi dodot pārzinim iespēju iebilst pret šādām izmaiņām. Abos gadījumos apstrādātājam ir jāsaņem pārzina rakstiska atļauja, pirms personas datu apstrāde tiek uzticēta apakšapstrādātājam. Lai varētu veikt novērtējumu un izlemt, vai atļaut apakšuzņēmuma līgumu slēgšanu, apstrādātājam būs jāiesniedz datu pārzinim paredzamo apakšapstrādātāju saraksts (tostarp par katru norādot viņa atrašanās vietu un veicamos darbus, kā arī iesniedzot pierādījumus par to, kādi aizsardzības pasākumi ir ieviesti)⁶⁹.
153. Iepriekšējā rakstiskā atļauja var būt konkrēta, t. i., attiekties uz konkrētu apakšapstrādātāju konkrētai apstrādes darbībai un konkrētā laikā, vai vispārēja. Tas jānorāda līgumā vai citā juridiskā dokumentā, kas regulē apstrādi.
154. Gadījumos, kad pārzinis līguma parakstīšanas laikā nolemj apstiprināt noteiktus apakšapstrādātājus, līgumā vai tā pielikumā jāiekļauj apstiprināto apakšapstrādātāju saraksts. Šis saraksts pēc tam regulāri jāatjaunina saskaņā ar vispārējo vai konkrēto pārzina atļauju.
155. Ja pārzinis izvēlas dot **konkrētu atļauju**, viņam rakstveidā jānorāda, uz kuru apakšapstrādātāju un kuru apstrādes darbību šī atļauja attiecas. Pirms jebkuru turpmāku izmaiņu veikšanas, tās ir jāapstiprina pārzinim. Ja apstrādātājs uz konkrētas atļaujas pieprasījumu nesaņem atbildi noteiktajā termiņā, šis pieprasījums ir uzskatāms par noraidītu. Pārzinim jāpieņem lēmums par atļaujas piešķiršanu vai atteikšanu, ņemot vērā savu pienākumu izmantot tikai tādus apstrādātājus, kas sniedz “pietiekamas garantijas” (skatīt iepriekš 1.1. apakšpunktu⁷⁰).
156. Pārzinis var dot arī **vispārēju atļauju** izmantot apakšapstrādātājus (līgumā, iekļaujot tā pielikumā sarakstu ar šādiem apakšapstrādātājiem), kas jāpapildina ar kritērijiem, kuri noteiks apstrādātāja izvēli (piemēram, garantijas attiecībā uz tehniskiem un organizatoriskiem pasākumiem, ekspertu zināšanas, uzticamība un resursi)⁷¹. Šādā gadījumā apstrādātājam laikus jāinformē pārzinis par jebkuru paredzēto apakšapstrādātāja(-u) pievienošanu vai nomaiņu, lai nodrošinātu pārzinim iespēju iesniegt iebildumus.

⁶⁹ Šī informācija ir nepieciešama, lai pārzinis varētu ievērot pārskatbildības principu, kas minēts VDAR 24. pantā, un 28. panta 1. punkta, 32. panta un V nodaļas noteikumos.

⁷⁰ Skatīt II daļas 1.1. apakšpunktu (“Apstrādātāja izvēle”).

⁷¹ Šis pārzina pienākums izriet no pārskatbildības principa, kas minēts 24. pantā, un no pienākuma ievērot VDAR 28. panta 1. punkta, 32. panta un V nodaļas noteikumos.

157. Tādējādi galvenā atšķirība starp konkrētās atļaujas un vispārējās atļaujas scenārijiem ir meklējama nozīmē, kāda tiek piešķirta pārziņa klusēšanai — vispārējās atļaujas gadījumā to, ka pārzinis neiesniedz iebildumus noteiktajā termiņā, var interpretēt kā atļauju.
158. Abos gadījumos līgumā jāiekļauj informācija par pārziņa apstiprinājuma vai iebildumu iesniegšanas termiņu un par to, kā puses plāno sazināties par šo tematu (piemēram, izmantojot paraugus). Šim termiņam jābūt pamatotam, ņemot vērā apstrādes veidu, apstrādātājam (un apakšapstrādātājiem) uzticēto darbību sarežģītību un pušu attiecības. Turklāt līgumā jāiekļauj informācija par praktiskajiem pasākumiem, saņemot pārziņa iebildumu (piemēram, norādot termiņu, kurā pārzinim un apstrādātājam jāizlemj, vai apstrāde jāizbeidz).
159. Neatkarīgi no pārziņa ieteiktajiem pakalpojumu sniedzēju izvēles kritērijiem, apstrādātājs joprojām ir pilnībā atbildīgs pārzinim par apakšapstrādātāju pienākumu izpildi (VDAR 28. panta 4. punkts). Tādēļ apstrādātājam jānodrošina, ka tas ierosina tādus apakšapstrādātājus, kuri sniedz pietiekamas garantijas.
160. Turklāt, ja apstrādātājs plāno nodarbināt (pilnvarotu) apakšapstrādātāju, viņam ar to ir jānoslēdz līgums, kas uzliek tādus pašus pienākumus kā tie, kurus pārzinis uzlicis pirmajam apstrādātājam, vai arī šie pienākumi jānosaka ar citu juridisku dokumentu saskaņā ar ES vai dalībvalsts tiesību aktiem. Visa apstrādes darbību ķēde jāregulē ar rakstiskiem līgumiem. “Tādu pašu” pienākumu uzlikšana jāinterpretē funkcionāli, nevis formāli — līgumā nav jāiekļauj tieši tādi paši vārdi kā tie, kas lietoti līgumā starp pārzini un apstrādātāju, taču tam jānodrošina, ka pienākumi būtībā ir tie paši. Tas nozīmē arī to, ka gadījumā, ja apstrādātājs uztic apakšapstrādātājam noteiktu apstrādes daļu, uz kuru daži pienākumi neattiecas, šie pienākumi nav “automātiski” jāiekļauj līgumā ar apakšapstrādātāju, jo tas radītu tikai nenoteiktību. Piemēram, attiecībā uz palīdzību saistībā ar pienākumiem datu aizsardzības pārkāpumu jomā, apakšapstrādātājs var paziņot par datu aizsardzības pārkāpumu tieši pārzinim, ja visi trīs tam piekrīt. Tomēr šāda tieša paziņojuma gadījumā jāinformē arī apstrādātājs, un viņam jāsaņem minētā paziņojuma kopija.

2 KOPĪGAS PĀRZINĀŠANAS IETEKME

2.1 Kopīgo pārziņu atbildības par VDAR uzlikto pienākumu izpildi pārredzama sadalīšana

161. VDAR 26. panta 1. punkts paredz, ka kopīgie pārziņi pārredzamā veidā nosaka un vienojas par savu attiecīgo atbildību par regulā noteikto pienākumu izpildi.
162. Līdz ar to kopīgajiem pārziņiem ir jānosaka “kas ko dara”, savā starpā izlemjot, kam būs jāveic kādi uzdevumi, lai nodrošinātu, ka apstrāde atbilst piemērojamajiem VDAR uzliktajiem pienākumiem attiecībā uz konkrēto kopīgo apstrādi. Citiem vārdiem, atbildības sadale attiecībā uz atbilstību ir jāizdara tā, kā izriet no 26. panta 1. punktā lietotā termina “*attiecīgi*”. Tas neizslēdz to, ka ES vai dalībvalstu tiesību aktos jau var būt noteikti zināmi pienākumi katram kopīgajam pārzinim. Ja tā ir, kopīgajiem pārziņiem vienojoties, jāparedz arī visi papildu pienākumi, kas nepieciešami, lai nodrošinātu atbilstību VDAR, un uz kuriem neattiecas tiesību normas⁷².

⁷² “Jebkurā gadījumā kopīgo pārziņu vienošanās visaptveroši attiecas uz visiem kopīgo pārziņu pienākumiem, tostarp tiem, kas, iespējams, jau ir noteikti attiecīgajos ES vai dalībvalsts tiesību aktos, neskarot kopīgo pārziņu pienākumu darīt pieejamu kopīgo pārziņu vienošanās galveno saturu saskaņā ar VDAR 26. panta 2. punktu.”

163. Šo noteikumu mērķis ir nodrošināt, ka gadījumos, kad ir iesaistīti vairāki dalībnieki, jo īpaši sarežģītā datu apstrādes vidē, atbildība par datu aizsardzības noteikumu ievērošanu ir skaidri sadalīta, lai nepieļautu personas datu aizsardzības pavājināšanos vai to, ka nelabvēlīga kompetenču pretruna rada tādas nepilnības, kuru dēļ katra apstrādē iesaistītā persona neizpilda kādus pienākumus. Šeit ir skaidri jāpasaka — visi pienākumi jāsadala atbilstoši faktiskajiem apstākļiem, lai panāktu operatīvu vienošanos. EDAK atzīmē, ka ir situācijas, kurās viena kopīgā pārziņa ietekme un viņa faktiskā ietekme sarežģī vienošanās panākšanu. Tomēr šie apstākļi neizslēdz kopīgu pārzināšanu un nevienu pusi nevar atbrīvot no pienākumiem saskaņā ar VDAR.
164. Konkrētāk, 26. panta 1. punktā ir noteikts, ka kopīgo pārziņu attiecīgo pienākumu (t. i., uzdevumu) noteikšana attiecībā uz pienākumu izpildi saskaņā ar VDAR kopīgiem pārziņiem ir jāveic “*jo īpaši*” attiecībā uz datu subjektu tiesību izmantošanu un pienākumiem sniegt informāciju, kas minēta 13. un 14. pantā, ja vien un ciktāl attiecīgie pārziņu pienākumi nav noteikti Savienības vai dalībvalsts tiesību aktos, kuri attiecas uz pārziņiem.
165. No šī noteikuma ir skaidrs, ka kopīgajiem pārziņiem ir jānosaka, kas attiecīgi būs atbildīgs par atbildēšanu uz pieprasījumiem, kad datu subjekti izmantos savas VDAR piešķirtās tiesības, un par informācijas sniegšanu tiem, kā noteikts VDAR 13. un 14. pantā. Tas attiecas tikai uz viņu iekšējo attiecību noteikšanu — kurai no pusēm ir pienākums atbildēt uz kuriem datu subjektu pieprasījumiem. Neatkarīgi no jebkuras šāda veida vienošanās, datu subjekts var sazināties ar jebkuru no kopīgajiem pārziņiem saskaņā ar VDAR 26. panta 3. punktu. Tomēr termina “*jo īpaši*” izmantošana liecina, ka tie nav visi pienākumi, uz kuriem attiecas katrai iesaistītajai personai noteiktā atbildība par atbilstību, kā minēts šajā noteikumā. No tā izriet, ka atbildība par atbilstību kopīgajiem pārziņiem nav sadalīta tikai 26. panta 1. punktā minētajās tēmās vien, bet attiecas arī uz citiem pārziņa pienākumiem saskaņā ar VDAR. Patiesi, kopīgajiem pārziņiem ir jānodrošina, lai visa kopīgā apstrāde pilnībā atbilstu VDAR.
166. Ņemot to vērā, atbilstības pasākumi un ar tiem saistītie pienākumi, kas kopīgajiem pārziņiem jāievēro, nosakot savus attiecīgos pienākumus, papildus tiem, kas īpaši norādīti 26. panta 1. punktā, cita starpā bez ierobežojumiem ietver šādus:
- Vispārīgo datu aizsardzības principu īstenošana (5. pants)
 - Apstrādes juridiskais pamats⁷³ (6. pants)
 - Drošības pasākumi (32. pants)
 - Paziņošana uzraudzības iestādei un datu subjektam par personas datu aizsardzības pārkāpumu⁷⁴ (33. un 34. pants)
 - Ietekmes uz datu aizsardzību novērtējumi (35. un 36. pants)⁷⁵

⁷³ Kaut arī VDAR neliedz kopīgajiem pārziņiem izmantot atšķirīgus juridiskos pamatus dažādām veiktajām apstrādes darbībām, ja vien iespējams, konkrētam nolūkam ir ieteicams izmantot vienu un to pašu juridisko pamatu.

⁷⁴ Skatīt arī EDAK Pamatnostādnes par personas datu aizsardzības pārkāpumu paziņošanu saskaņā ar Regulu 2016/679, WP250.rev.01, kas paredz, ka kopīgā pārzināšana ietvers “*noteikšanu, kura puse būs atbildīga par 33. un 34. pantā noteikto pienākumu izpildi. 29. panta darba grupa iesaka līgumiskajos noteikumos starp kopīgajiem pārziņiem iekļaut noteikumus, kas nosaka, kurš pārzinis uzņemsies vadību vai būs atbildīgs par VDAR pārkāpumu paziņošanas pienākumu izpildi.*” (13. lpp.).

⁷⁵ Skatīt arī EDAK Pamatnostādnes par ietekmes uz datu aizsardzību novērtēšanu, WP248.rev.01, kurās ir paredzēts: “*Ja apstrādes darbībā ir iesaistīti kopīgi pārziņi, viņiem precīzi jānosaka savi attiecīgie pienākumi. Viņu ietekmes uz datu aizsardzību novērtējumā jānosaka, kura puse ir atbildīga par dažādiem pasākumiem, kas paredzēti, lai mazinātu riskus un aizsargātu datu subjektu tiesības un brīvības. Katram datu pārzinim jāizsaka*

- Apstrādātāja izmantošana (28. pants)
 - Datu pārsūtīšana uz trešām valstīm (V nodaļa)
 - Saziņas organizēšana ar datu subjektiem un uzraudzības iestādēm
167. Citas tēmas, kuras var apsvērt atkarībā no konkrētās apstrādes un pušu nodoma, ir, piemēram, ierobežojumi attiecībā uz personas datu izmantošanu citam nolūkam, ko veic kāds no kopīgajiem pārziņiem. Šajā jomā abiem pārziņiem vienmēr ir pienākums nodrošināt, ka viņiem abiem ir juridisks pamats apstrādei. Dažkārt saistībā ar kopīgu pārzināšanu personas dati tiek kopīgioti starp pārziņiem. Attiecībā uz pārskatatbildību katram pārzinim ir pienākums nodrošināt to, ka dati netiek tālāk apstrādāti tādā veidā, kas nav savienojams ar nolūkiem, kādiem tos sākotnēji apkopoja tas pārzinis, kurš kopīgoja datus⁷⁶.
168. Kopīgie pārziņi noteiktā mērā var rīkoties elastīgi, savstarpēji sadalot un piesaistot pienākumus, ja vien viņi nodrošina pilnīgu atbildību VDAR attiecībā uz konkrēto apstrādi. Sadalot jāņem vērā tādi faktori kā, piemēram, kompetence un spēja efektīvi nodrošināt datu subjekta tiesības, kā arī ievērot attiecīgos VDAR noteiktos pienākumus. EDAK iesaka dokumentēt attiecīgos faktorus un iekšējo analīzi, kas veikta, lai sadalītu dažādus pienākumus. Šī analīze ir daļa no dokumentācijas saskaņā ar pārskatatbildības principu.
169. Pienākumi starp kopīgajiem pārziņiem nav jāsadala vienādi. Šajā jautājumā ES Tiesa nesen nosprieda: *“Kopīgas atbildības esamība ne vienmēr nozīmē vienādu atbildību dažādiem operatoriem, kas iesaistīti personas datu apstrādē”*⁷⁷. Tomēr var būt gadījumi, kad ne visus pienākumus var sadalīt un visiem kopīgajiem pārziņiem, iespējams, būs jāievēro vienas un tās pašas prasības, kas izriet no VDAR, ņemot vērā kopīgās apstrādes būtību un kontekstu. Piemēram, kopīgajiem pārziņiem, kuri izmanto kopīgotus datu apstrādes rīkus vai sistēmas, ir jānodrošina atbildība jo īpaši nolūka ierobežojuma principam un jāīsteno atbilstoši pasākumi, lai nodrošinātu ar kopīgajiem rīkiem apstrādāto personas datu drošību.
170. Cits piemērs ir prasība katram kopīgajam pārzinim reģistrēt apstrādes darbības vai iecelt datu aizsardzības speciālistu (DAS), ja ir izpildīti 37. panta 1. punkta nosacījumi. Šādas prasības nav saistītas ar kopīgo apstrādi, bet ir piemērojamas viņiem kā pārziņiem.

2.2 Pienākumu sadale jāveic, noslēdzot vienošanos

2.2.1 Vienošanās veids

171. VDAR 26. panta 1. punkts paredz jaunu pienākumu kopīgajiem pārziņiem — noteikt attiecīgos pienākumus, *“savstarpēji vienojoties”*. VDAR nenosaka juridisko veidu, kā noslēgt šādu vienošanos. Tādēļ kopīgie pārziņi var brīvi vienoties par šīs vienošanās veidu.
172. Turklāt vienošanās par pienākumu sadali ir saistoša visiem kopīgajiem pārziņiem. Katrs no viņiem piekrīt un apņemas viens pret otru būt atbildīgs par to attiecīgo pienākumu izpildi, kas vienošanās līgumā ir norādīti kā viņu pienākumi.

savas vajadzības un jādalās ar noderīgu informāciju, neapdraudot noslēpumus (piemēram, komercnoslēpumu, intelektuālā īpašuma un konfidencialas darījumu informācijas aizsardzību) un neatklājot vājās vietas.” (7. lpp.).

⁷⁶ Katreiz, kad pārzinis izpauž informāciju, tam ir vajadzīgs likumīgs pamats un saderības novērtējums neatkarīgi no tā, vai saņēmējs ir atsevišķs pārzinis vai kopīgs pārzinis. Citiem vārdiem, ja ir kopīgu pārziņu attiecības, tas automātiski nenozīmē, ka kopīgais pārzinis, kas saņem datus, drīkst arī likumīgi apstrādāt datus citiem nolūkiem, kas pārsniedz kopīgās pārzināšanas jomu.

⁷⁷ Spriedums lietā *Wirtschaftsakademie*, C-210/16, ECLI:EU:C:2018:388, 43. punkts.

173. Tādēļ juridiskās noteiktības labad, pat ja VDAR juridiski neprasa noslēgt līgumu vai citu juridisku dokumentu, EDAK iesaka noslēgt šādu vienošanos saistoša dokumenta veidā, piemēram, kā līgumu vai citu juridiski saistošu dokumentu saskaņā ar ES vai dalībvalsts tiesību aktiem, kas attiecas uz pārziņiem. Tas nodrošinātu noteiktību, un to varētu izmantot, lai pierādītu pārredzamību un pārskatatbildību. Patiesi, gadījumā, ja netiek ievērota vienošanās līgumā paredzētā sadale, tās saistošais raksturs ļauj vienam pārzinim prasīt atbildību no otra par to, kas līgumā norādīts kā viņa atbildībā esošs. Turklāt saskaņā ar pārskatatbildības principu līguma vai cita juridiska dokumenta izmantošana ļaus kopīgajiem pārziņiem pierādīt, ka viņi ievēro VDAR uzliktos pienākumus.
174. Vienošanās līgumā skaidrā un vienkāršā valodā jānorāda veids, kādā pienākumi, t. i., uzdevumi, tiek sadalīti starp kopīgajiem pārziņiem⁷⁸. Šī prasība ir svarīga, jo tā nodrošina juridisko noteiktību un novērš iespējamās pretrunas ne tikai attiecībās starp kopīgajiem pārziņiem, bet arī attiecībā pret datu subjektiem un datu aizsardzības iestādēm.
175. Lai labāk strukturētu pienākumu sadali starp pusēm, EDAK iesaka, lai vienošanās sniegtu arī vispārīgu informāciju par kopīgo apstrādi, jo īpaši norādot apstrādes priekšmetu un nolūku, personas datu veidu un datu subjektu kategorijas.

2.2.2 Pienākumi pret datu subjektiem

176. VDAR paredz vairākus kopīgo pārziņu pienākumus pret datu subjektiem:

Vienošanās pienācīgi atspoguļo kopīgo pārziņu attiecīgās lomas un attiecības ar datu subjektiem

177. Papildus tam, kas ir izskaidrots iepriekš šo pamatnostādņu 2.1. iedaļā, ir svarīgi, lai kopīgie pārziņi līgumā precizētu savu lomu, “*jo īpaši*” attiecībā uz datu subjekta tiesību izmantošanu un pienākumiem sniegt 13. un 14. pantā minēto informāciju. VDAR 26. pantā ir uzsvērtā šo konkrēto pienākumu lielā nozīme. Tādēļ kopīgajiem pārziņiem ir jāorganizē un jāvienojas par to, kā un kas sniegs informāciju un kā un kas sniegs atbildes uz datu subjekta pieprasījumiem. Neatkarīgi no vienošanās satura šajā konkrētajā jautājumā, datu subjekts var sazināties ar jebkuru no kopīgajiem pārziņiem, lai izmantotu savas tiesības saskaņā ar 26. panta 3. punktu, kā papildus paskaidrots tālāk.
178. Veidam, kādā šie pienākumi tiek organizēti vienošanās ietvaros, “*pienācīgi*”, t. i., precīzi, jāatspoguļo faktiskā kopīgā apstrāde. Piemēram, ja tikai viens no kopīgajiem pārziņiem sazinās ar datu subjektiem kopīgas apstrādes nolūkā, šis pārzinis var labāk informēt datu subjektus un, iespējams, atbildēt uz viņu pieprasījumiem.

Vienošanās galveno saturu dara pieejamu datu subjektam

179. Šī noteikuma mērķis ir nodrošināt, ka datu subjekts izprot “*vienošanās galveno saturu*”. Piemēram, datu subjektam ir pilnīgi skaidri jāapzinās, kurš datu pārzinis darbojas kā kontaktpunkts datu subjekta tiesību izmantošanai (neraugoties uz to, ka viņš vai viņa var izmantot savas tiesības attiecībā uz katru kopīgo pārzini un pret to). Pienākums darīt vienošanās galveno saturu pieejamu datu subjektiem ir svarīgs kopīgas pārzināšanas gadījumā, lai datu subjekts zinātu, kurš no pārziņiem ir par ko atbildīgs.
180. VDAR nav noteikts, uz ko jāattiecinā jēdziens “*vienošanās galvenais saturs*”. EDAK iesaka — galvenajam saturam jāaptver vismaz visi 13. un 14. pantā minētie informācijas elementi, kuriem jau vajadzētu būt pieejamiem datu subjektam, un attiecībā uz katru no šiem elementiem vienošanās līgumā jānorāda,

⁷⁸ Kā norādīts VDAR 79. apsvērumā: “[...] pārziņu un apstrādātāju pienākumi un atbildība, arī saistībā ar uzraudzības iestāžu uzraudzību un īstenotajiem pasākumiem, prasa skaidri sadalīt pienākumus saskaņā ar šo regulu, tostarp arī tajos gadījumos, kad pārzinis apstrādes nolūkus un līdzekļus nosaka kopā ar citiem pārziņiem [...]”.

kurš kopīgais pārzinis ir atbildīgs par atbilstību šiem elementiem. Vienošanās galvenajā saturā jānorāda arī kontaktpunkts, ja tāds ir iecelts.

181. Veids, kādā šī informācija tiek darīta pieejama datu subjektam, nav noteikts. Pretēji citiem VDAR noteikumiem (piemēram, 30. panta 4. punktam attiecībā uz apstrādes reģistrācijas ierakstiem vai 40. panta 11. punktam attiecībā uz apstiprināto rīcības kodeksu reģistru), 26. pantā nav norādīts, ka pieejamībai jābūt *“pēc pieprasījuma”* vai arī *“publiski pieejamai ar atbilstošiem līdzekļiem”*. Tādēļ kopīgajiem pārziņiem pašiem ir jāizlemj, kā visefektīvāk darīt vienošanās galveno saturu pieejamu datu subjektiem (piemēram, kopā ar 13. vai 14. pantā minēto informāciju, iekļaujot privātuma politikā vai pēc pieprasījuma, kas iesniegts datu aizsardzības speciālistam, ja tāds ir, vai kontaktpunktam, kas var būt iecelts). Kopīgajiem pārziņiem attiecīgi jānodrošina, lai informācija tiktu sniegta konsekventi.

Ar vienošanos var noteikt datu subjektu kontaktpunktu

182. 26. panta 1. punkts paredz iespēju kopīgajiem pārziņiem ar vienošanos noteikt datu subjektu kontaktpunktu. Šāda noteikšana nav obligāta.
183. Ja datu subjekti tiek informēti par vienotu veidu, kā sazināties ar iespējamiem vairākiem kopīgiem pārziņiem, viņi zina, ar ko var sazināties visos jautājumos, kas saistīti ar viņu personas datu apstrādi. Turklāt tad vairāki kopīgie pārziņi var efektīvāk koordinēt savas attiecības un saziņu ar datu subjektiem.
184. Šo iemeslu dēļ, lai atvieglotu datu subjektu tiesību izmantošanu saskaņā ar VDAR, EDAK iesaka kopīgajiem pārziņiem iecelt šādu kontaktpunktu.
185. Šis kontaktpunkts var būt DAS, ja tāds ir, pārstāvis Savienībā (kopīgajiem pārziņiem, kas neveic uzņēmējdarbību Savienībā) vai jebkurš cits kontaktpunkts, pie kura var iegūt informāciju.

Neatkarīgi no vienošanās noteikumiem datu subjekti var izmantot savas tiesības attiecībā uz katru kopīgo pārzini un pret katru kopīgo pārzini

186. Saskaņā ar 26. panta 3. punktu datu subjektam nav saistoši vienošanās noteikumi un viņš var izmantot savas tiesības saskaņā ar VDAR attiecībā uz katru kopīgo datu pārzini un pret to.
187. Piemēram, ja kopīgie pārziņi veic uzņēmējdarbību dažādās dalībvalstīs vai ja Savienībā uzņēmējdarbību veic tikai viens no kopīgajiem pārziņiem, datu subjekts pēc savas izvēles var sazināties ar pārzini, kas veic uzņēmējdarbību viņa pastāvīgās dzīvesvietas vai darbavietas dalībvalstī, vai ar pārzini, kas veic uzņēmējdarbību citur ES vai EEZ.
188. Pat ja vienošanās un tās pieejamais galvenais saturs norāda, ka ir iecelts kontaktpunkts, lai pieņemtu un apstrādātu visus datu subjektu pieprasījumus, paši datu subjekti joprojām var izvēlēties citādi.
189. Tādēļ ir svarīgi, lai kopīgie pārziņi savos vienošanās līgumos iepriekš noteiktu, kā viņi sniegs atbildes uz pieprasījumiem, ko var saņemt no datu subjektiem. Šajā jomā kopīgajiem pārziņiem ir ieteicams pārsūtīt saņemtos pieprasījumus citiem atbildīgajiem pārziņiem vai ieceltajam kontaktpunktam, lai tie tiktu efektīvi apstrādāti. Prasība datu subjektiem sazināties ar iecelto kontaktpunktu vai atbildīgo pārzini uzlikta datu subjektam pārmērīgu slogu, un tas būtu pretrunā ar mērķi atvieglot viņu tiesību izmantošanu saskaņā ar VDAR.

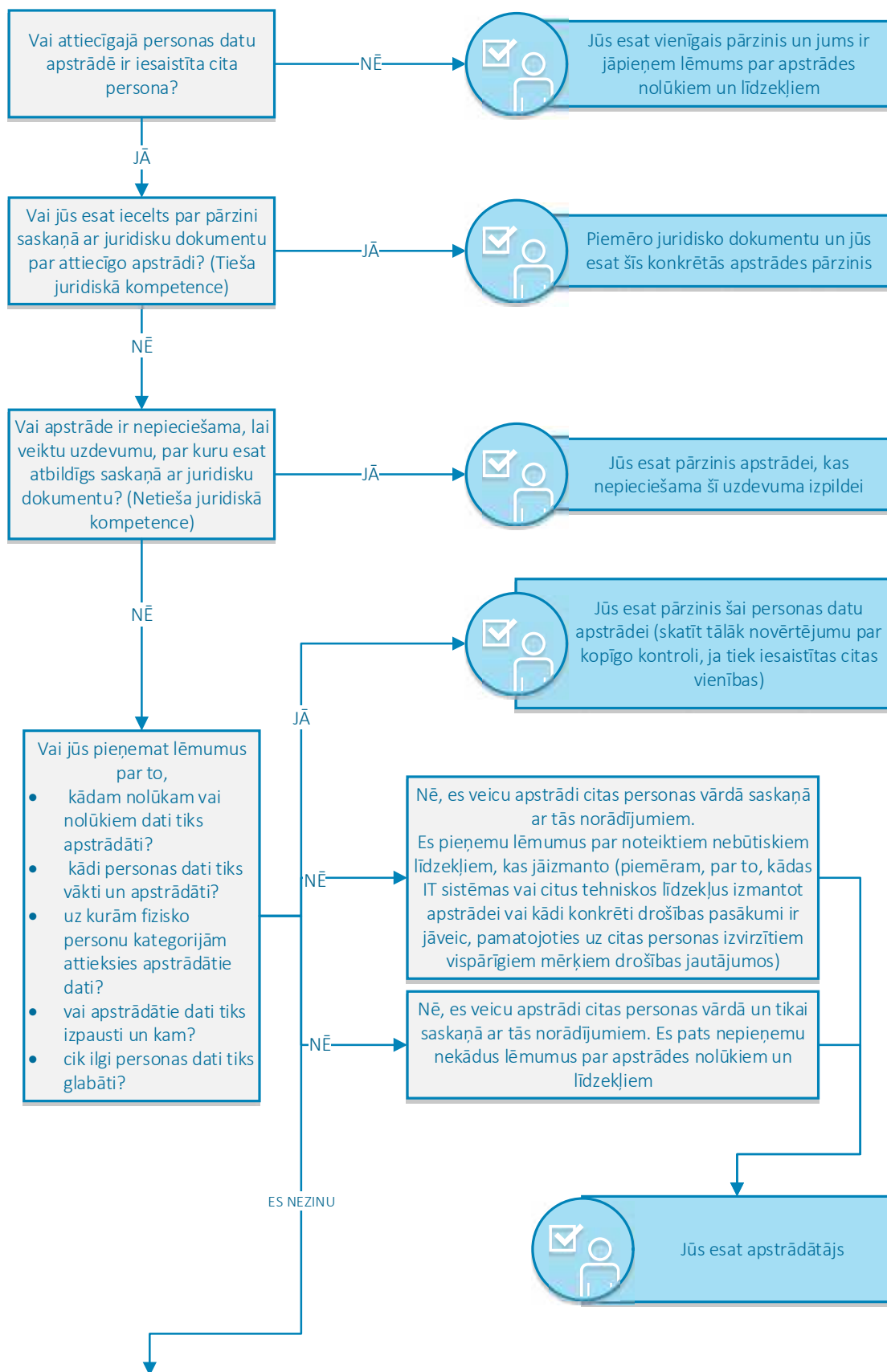
2.3 Pienākumi pret datu aizsardzības iestādēm

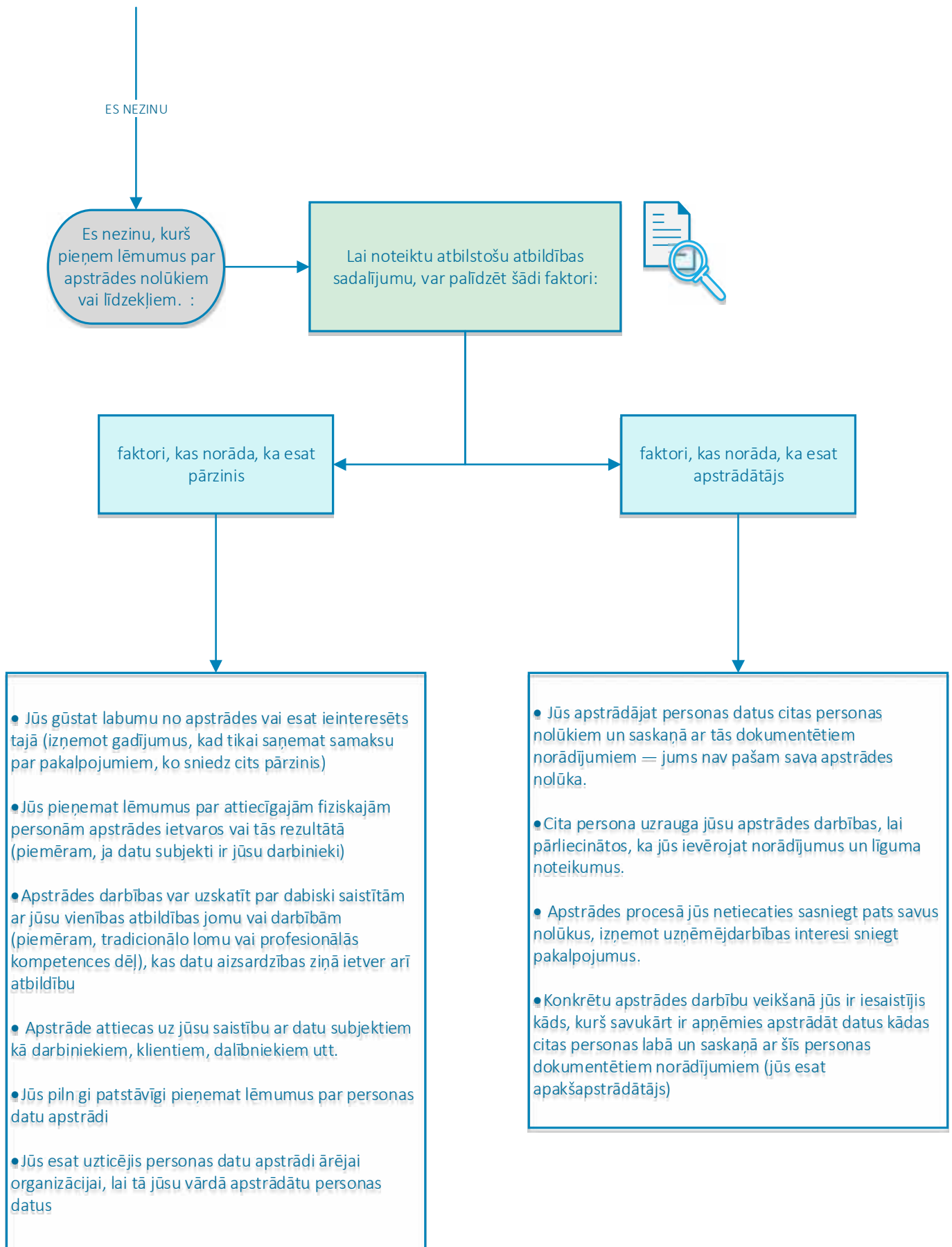
190. Kopīgajiem pārziņiem vienojoties jānosaka veids, kā viņi sazināsies ar kompetentajām datu aizsardzības uzraudzības iestādēm. Šāda saziņa var aptvert iespējamo apspriešanos saskaņā ar VDAR 36. pantu, paziņojumu par personas datu aizsardzības pārkāpumu vai datu aizsardzības speciālista iecelšanu.

191. Jāatgādina, ka datu aizsardzības iestādēm vienošanās noteikumi nav saistoši ne jautājumā par kādu personu atzīšanu par kopīgiem pārzīņiem, ne arī attiecībā uz iecelto kontaktpunktu. Tādēļ iestādes var sazināties ar jebkuru no kopīgajiem pārzīņiem, lai īstenotu savas pilnvaras saskaņā ar 58. pantu attiecībā uz kopīgo apstrādi.

I pielikums. Blokhēma pārziņa, apstrādātāja un kopīgu pārziņu jēdzienu piemērošanai praksē

Piezīme. Lai pienācīgi novērtētu katras iesaistītās vienības funkciju, vispirms jāidentificē attiecīgā konkrētā personas datu apstrāde un precīzi jānosaka tās nolūks. Ja ir iesaistītas vairākas vienības, jānovērtē, vai nolūki un līdzekļi tiek noteikti kopīgi, rezultātā izveidojot kopīgu pārzināšanu.

Kopīga pārzināšana — ja jūs esat pārzinis un personas datu apstrādē ir iesaistītas citas personas:

